

Kulttuurimatkailu ja kestävä kehitys

**Valtionhallinnon käynnistämän yhteistyön tuloksia
Suomen ja Venäjän Karjalan raja-alueella**

Opetusministeriön julkaisuja 2003:26

Kulttuurimatkailu ja kestävä kehitys

Valtionhallinnon käynnistämän yhteistyön tuloksia
Suomen ja Venäjän Karjalan raja-alueella

Opetusministeriön julkaisuja 2003:26

Opetusministeriö

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

Opetusministeriö
Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto
Viestintäkulttuuriyksikkö
Meritullinkatu 10,
PL 29, 00023 Valtioneuvosto
<http://www.minedu.fi>
<http://www.minedu.fi/julkaisut/kulttuuri>

Kustantaja: Opetusministeriö, EU-rakennerahastot.
EU-rakennerahastojulkaisut ovat maksuttomia,
tilaukset opetusministeriöstä puh. 09 - 160 77263.
Taitto: Erja Kankala, opetusministeriö
Kirjapaino: Yliopistopaino, 2003

ISBN 952-442-516-5 (nid.)
ISBN 952-442-522-X (PDF)
ISSN 1458-8110

Opetusministeriön julkaisu 2003:26

Sisällysluettelo

Esipuhe	5
Tiivistelmä	6
Ideasta yhteistyöhön	8
Petroskoin seminaari keväällä 2000 - kestävä kehityksen periaatteen lanseeraminen	10
Seminaarin tarkoitus	10
Seminaarin sisältö	10
Mitä seurasi?	12
Kuhmon seminaari syksyllä 2001 - kohti konkreettista hankkeistusta	13
Seminaarin tarkoitus	13
Seminaarin sisältö	13
Mitä seurasi?	15
Helsingin seminaari talvella 2002 - suomalaisten osapuolten informointia ja Interreg-tietoutta	16
Seminaarin tarkoitus	16
Seminaarin sisältö	16
Mitä seurasi?	17
Joensuun seminaari kesällä 2002 - potentiaalisten partnereiden kohtaaminen	18
Seminaarin tarkoitus	18
Seminaarin sisältö	18
Mitä seurasi?	20
Seminaarien käytännön järjestelyt ja talous	22
Seminaareista konkreettisiin hankkeisiin	23
Valastarkkailumatkailu	23
Lintumatkailu	24
Arkeologia- ja kulttuurireittihanke	25
Sotahistoriaan liittyvä matkailu	26
Nuorisotyöpajat matkailun osana	27
Internetin käyttö työskentelymetodina	28
Hankkeista saadut kokemukset ja jatkotyö niiden pohjalta	29
Liitteet	32
Liite 1 - Petroskoin seminaarin ohjelma	32
Liite 2 - Petroskoin seminaarin päätöslauselma	34
Liite 3 - Kuhmon seminaarin ohjelma	36
Liite 4 - Kuhmon seminaarin päätöslauselma	38
Liite 5 - Helsingin seminaarin ohjelma	41
Liite 6 - Joensuun seminaarin ohjelma	43
Liite 7 - Toimenpide-esitys	46
Liite 8 - Kartta	48

Kalliopirroksia Äänisen rannalla. Kuvaaja: Igor Georgievsky.

Esipuhe

Kestävä kulttuurinen kehitys säilyttää ja vahvistaa ihmisen elinpiirin olennaisia ja arvokkaita piirteitä luoden näin edellytykset asukkaiden hyvinvoinnille. Suomessa ja Karjalan tasavallassa on jo kokemusta kestävän kehityksen luonto-, kulttuuri- ja nuorisomatkailusta. Kestävän kehityksen periaatteella toteutettava matkailu on näissä maissa tärkeä keino alueiden osaamisen kehittämisessä, työllisyyden turvaamisessa ja taloudellisen kehityksen edistämässä sekä kulttuurikohteiden säilyttämisessä ja elävöittämisessä.

Suomen ja Karjalan tasavallan maantieteellisestä ja kulttuurisesta yhteydestä seuraa, että useat kulttuuri- ja luontomatkailukohteet, vesi- ja maantiereitit ulottuvat molempien maiden alueille. Sen vuoksi kestävän kehityksen kulttuurimatkailuyhteistyö on molempien osapuolten kannalta tarkoituksenmukaista. Kulttuurimatkailua on tarpeen edistää maiden välillä. Kulttuurimatkailun aikaansaama vuorovaikutus edesauttaa kulttuurin ja taiteen kehitystä molemmissa maissa. Tärkeän kehittämisenäköalan tarjoaa myös kansainvälinen matkailu, joka noudattaa molempien maiden läpi kulkevia reittejä.

Suomen ja Karjalan tasavallan kulttuurihallintojen välinen kestävän kehityksen kulttuurimatkailun yhteistyö tarjoaa esimerkin Euroopan unionin yhteisöaloiteohjelma Interregin ja Tacis-ohjelman yhteensovittavasta hankkeistuksesta. Sen puitteissa saadun kokemuksen raportoinnilla on tarkoitus kannustaa niin opetus- ja kulttuurihallinnon kuin muitakin raja-aluetta kehittäviä toimijoita tiiviimpään yhteistyöhön Suomen ja Venäjän välillä. Toiminnassa kohtaavat kansalliset, EU:n ja Venäjän federaation keskushallintojen sekä hankkeiden käytänteet. Tässä julkaisussa raportoidut toimenpiteet antavat konkreettisen kuvan siitä, kuinka yhteistyötä voidaan ennakkoluulottomasti ja systemaattisesti edistää. Kun yhteistyö on suunnattu osapuolien hyväksymällä tavalla ja kun sitä toteuttavat motivoituneet ja vastuulliset ihmiset, tuloksena on aktiivinen ja toimiva sekä erittäin antoisa verkostoyhteistyö nyt ja tulevaisuudessakin. Sen myötä on syntynyt uusi yhteistyön ja avoimuuden ilmapiiri sekä ennen kaikkea tuloksekas toimintakulttuuri.

Julkaisun tekstin on tuottanut kulttuurisihteeri Tarja Mäkinen Suomen opetusministeriöstä ja kansainvälisten asioiden asiantuntija Natalia Rekunova Karjalan tasavallan kulttuuriministeriöstä. Heitä on avustanut toimittajakunta, johon kuuluvat ylitarkastaja Merja Niemi, neuvotteleva virkamies Paula Tuomikoski, ylitarkastaja Pirkko Liisi Kuhmonen ja neuvotteleva virkamies Olli Saarela Suomen opetusministeriöstä. Venäjänkielisen käännöksen on tehnyt Natalia Rekunova ja englanninkielisen käännöksen Natalia Sidorova.

11.4.2003

Kalevi Kivistö
ylijohtaja, Suomen opetusministeriö

Antonina Kamirova
varakulttuuriministeri, Karjalan tasavallan kulttuuriministeriö

Elena Antoshko
osastopäällikkö, Karjalan tasavallan opetus- ja nuorisoasiainministeriö

Tiivistelmä

Suomen opetusministeriön kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto ja Karjalan tasavallan kulttuuriministeriö, opetus- ja nuorisoasiainministeriö sekä Urheilun ja turismin valtionkomitea aloittivat yhteistyön kulttuurimatkailun edistämiseksi Suomen ja Karjalan tasavallan välillä vuonna 2000. Työ alkoi, kun yhteisten tunnustelujen jälkeen todettiin, että kulttuurimatkailu tarjoaa erityisiä yhteistyömahdollisuuksia maiden välillä ja samalla myös mahdollisuuksia tiedon levittämiseen kestäväen kehityksen periaatteista. Kulttuurimatkailun piiriin haluttiin tässä yhteydessä lukea myös luonto- ja nuorisomatkailu. Tältä pohjalta yhteistyö sai alkunsa varsinaisesti Petroskoissa kestäväen kehityksen kulttuurimatkailuseminaarissa touko-kuussa 2000. Seminaaria seurasi kolme kulttuurimatkailun kehittämiseen keskittyvää jatkoseminaria Suomessa ja Karjalan tasavallassa vuosien 2000-2002 aikana, ja lopulta yhteistyön konkretisoituminen viiteen hankekokonaisuuteen.

Petroskoin seminaarissa luotiin molempien maiden kulttuuri-, luonto-, matkailu- ja hallinnon toimijoiden yhteistyöllä yhteiset kestäväen kehityksen toimintaperiaatteet ja laadittiin näistä koko kehittämistyötä ohjaava päätöslausuma. Siinä korostettiin matkailun kehittämistä kohteen ja paikallisten asukkaiden ehdoilla. Kun matkailu perustuu kohteen omiin erityispiirteisiin ja olemukseen ja taloudellinen hyöty matkailusta jää paikallisille yhteisöille, matkailu voi kestäväällä tavalla tukea kohdetta, paikallista elämänmuotoa ja kulttuuriperinnettä. Samalla matkailu on kulttuurivaihtoa, joka auttaa ymmärtämään kohdetta syvemmin ja laajemmin. Yhteisten periaatteiden luomisen jälkeen kokoonnuttii seuraavan kerran Kuhmossa syksyllä 2001, jossa alan asiantuntijavoimin keskityttiin matkailuyrittäjyyden ja kulttuurimatkailuhankkeiden kehittämiseen. Seminaarissa Helsingissä talvella 2002 edistettiin hankkeiden partnerihakua Suomen ja Karjalan tasavallan välillä sekä välitettiin Interreg-tietoutta, ja Joensuussa kesällä 2002 Suomen ja Karjalan tasavallan toimijat kokoontuivat teemoittelemaan ja verkottamaan hankkeita sekä saamaan Interreg- ja Tacis -tietoutta. Tuolloin päätettiin myös käsitellä olevan julkaisun laatimisesta saavutetun yhteistyömuodon kuvaamiseksi.

Keskeisenä yhteistyön välineenä on seminaarien lisäksi toiminut sähköinen tietoverkko. Suomen opetusministeriö ja Karjalan tasavallan kulttuuriministeriö laativat hanketta esittelevät internet-sivut, joilta hankkeen kehitystä on voinut yksityiskohtaisesti seurata ja jonka kautta hankkeeseen on voinut osallistua. Sivut ovat suomen ja venäjänkielellä osoitteessa: www.minedu.fi/opm/hankkeet/sisu/kulttuurimatkailu_karjala.html.

Vuosien 2000-2002 aikana internetin ja sähköpostin käyttö Karjalan tasavallassa lisääntyi merkittävästi lisäten tiedonvälittämisen avoimuutta. Yhteistyötä koordinoimaan perustettiin myös Suomen opetusministeriössä viestintäkulttuuriyksikön ja nuorisoyksikön yhteinen työryhmä, KEKE-tiimi.

Työ johti siihen, että toimijoiden kohtaamisten ja hankeideoiden pohjalta kypsyi viisi hankekokonaisuutta, joita halutaan yhdessä edistää. Hankkeet ovat: valastarkkailuhanke, lintumatkailuhanke, arkeologia- ja kulttuurireittihanke, sotahistoriaan liittyvä matkailuhanke sekä nuorisotyöpajat matkailun osana -hanke. Kullekin hankkeelle on etsitty ja löydetty toimijat molemmin puolin rajaa. Heidät on saatettu yhteen ja meneillään on hankkeiden sisältöjen yksityiskohtaisempi kehittäminen.

Tässä julkaisussa kuvataan Suomen ja Karjalan tasavallan välistä yhteistyötä kestäväen kehityksen kulttuuri-, luonto- ja nuorisomatkailun edistämiseksi. Julkaisu kuvaa yhteistyöprosessia, siinä käytettyjä työmuotoja, seminaareja ja syntyneitä hankekokonaisuuksia. Julkaisun avulla halutaan välittää tietoa EU:n ulkorajat ylittävästä yhteistyöstä ja sen tuloksista.

Ideasta yhteistyöhön

Suomen opetusministeriön kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto ja Karjalan tasavallan kulttuuriministeriö, opetus- ja nuorisoasiainministeriö sekä turismi- ja urheiluasiain valtionkomitea aloittivat yhteistyön kestävän kehityksen kulttuurimatkailun edistämiseksi Suomessa ja Karjalan tasavallassa sekä maiden välillä vuonna 2000.

Kulttuurimatkailun piiriin katsottiin tämän yhteistyön yhteydessä kuuluviksi kulttuurimatkailu, nuorisomatkailu ja luontomatkailu. Yhteistyön lähtökohtana oli kehittää kestävän kehityksen kulttuurimatkailun toimijoiden ja viranomaisten verkostoa Suomen opetusministeriön ja Karjalan tasavallan kulttuuriministeriön, opetus- ja nuorisoasiainministeriön, turismi- ja urheiluasiain valtionkomitean sekä muiden kestävän kehityksen kulttuurimatkailusta kiinnostuneiden toimijoiden välillä.

Aloite yhteistyön käynnistämiseen lähti Karjalan tasavallan puolelta. Talvella 1999 Karjalan tasavallan kulttuuriministeriöstä lähetettiin Suomen opetusministeriön kansliapäällikkö Vilho Hirvelle kutsu tulla tutustumaan Karjalan tasavaltaan ja sen kulttuuriin. Hirven ollessa estynyt matkalle lähetettiin kulttuuriasiaineuvos Hannele Koivunen ja neuvotteleva virkamies Paula Tuomikoski. Suomalaisen asiantuntijoiden avulla he selvittivät etukäteen kiinnostavat kohteet ja päätyivät seuraaviin: kalliopiirokset, vanhat kylät Aunuksessa, Vienan runokylät, Valamon luostarisaaari, Sortavala ja Petroskoin kaupunkijuhlat. Karjalan tasavallan kulttuuriministeriö auttoi matkan organisoimisessa. Matkan päätteeksi tavattiin kulttuuriministeri Tatjana Kalashnik, jonka kanssa keskusteltiin yhteistyön kehittämismahdollisuuksista. Kalashnik esitti pitkän listan potentiaalisia yhteistyökohteita. Suomalaiset ehdottivat pohdittavaksi matkailuyhteistyötä.

Suomen kulttuuriministeri lähetti loppuvuodesta 1999 kirjeen Karjalan tasavallan kulttuuriministerille, ehdottaen yhteisen seminaarin järjestämistä kestävän kehityksen kulttuuri-, luonto- ja nuorisomatkailun kehittämiseksi. Ministeri Kalashnik reagoi nopeasti ja Karjalan tasavallan hallitus lähetti kolme virkamiestä neuvottelemaan seminaarin sisällöstä.

Tammikuussa vuonna 2000 Karjalan tasavallasta saapuivat Suomeen yhteisen neuvottelupöydän ääreen varakulttuuriministeri Antonina Kamirova, varaoetusministeri Elena Antoshko ja Turismi- ja urheiluasiain valtionkomitean varajohtaja Jevgeni Kotkin. Kokouksen puheenjohtajana toimi opetusministeriön kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntapolitiikan osaston ylijohtaja Kalevi Kivistö. Kokouksessa olivat läsnä opetusministeriön virkamiesten lisäksi myös Museoviraston ja Suomi-Venäjä -Seuran edustajat. Kokouksessa päätettiin ensimmäisen kulttuurimatkailuseminaarin järjestämisestä Petroskoissa toukuussa 2000.

Kestävän kehityksen kulttuurimatkailuun haluttiin panostaa, koska uskottiin, että matkailulla on edellytyksiä tukea arvokkaiden kulttuuri- ja luontokohteiden säilymistä, jos se organisoidaan kestävän kehityksen periaatteita noudattaen. Juuri pienimuotoisen, erikoistuneille ryhmille räätälöidyn matkailun on useissa yhteyksissä todettu olevan maailman matkailussa voimakkaasti kasvava sektori. Sekä Suomella että Karjalan tasavallalla on tarjottavanaan sekä kotimaisille että kansainvälisille matkailijoille erityislaatuisia kulttuuri- ja luontokohteita sekä monipuolisia matkailumahdollisuuksia. Kiintoisien kohteiden ja matkailukysynnän lisäksi tarvitaan osaavia toimijoita ja toimenpiteitä, joilla varmistetaan kestävän kehityksen periaatteiden mukaisen kulttuurimatkailun vahvistuminen. Tähän tarpee-

seen Suomen ja Karjalan tasavallan toimijoiden yhteistyöllä ryhdyttiin miettimään vastauksia.

Suomen ja Karjalan tasavallan ministeriöt käynnistivät verkostoyhteistyön, matkan varrella yhteistyöside lujittui ja kehittyi uusia toimintatapoja. Keskeisenä kehittämiskeinona on ollut yhteisten kulttuurimatkailun seminaarien järjestäminen. Seminaaritoiminta käynnistyi sovitun mukaisesti Petroskoissa toukokuussa 2000. Seminaareja on pidetty tämän lisäksi seuraavina vuosina Kuhmossa (2001), Helsingissä (2002) ja Joensuussa (2002) ja tätä tuloksekasta työmuotoa on suunniteltu jatkettavaksi.

Petroskoin seminaaria seuranneen Kuhmon seminaarin jatkotyötä varten opetusministeriössä perustettiin lokakuussa 2001 viestintäkulttuuriyksikön ja nuorisoyksikön yhteinen työryhmä kestävän kehityksen periaatteella tapahtuvan kulttuuri-, luonto- ja nuorisomatkailuyhteistyön edistämiseksi. Työryhmä nimettiin KEKE-tiimiksi. Sen tarkoituksena on koordinoita kulttuuri-, luonto- ja nuorisomatkailun kehittämistä Suomen ja Karjalan tasavallan välillä. Työryhmän puheenjohtaja on neuvotteleva virkamies Paula Tuomikoski viestintäkulttuuriyksiköstä, muut jäsenet ovat: nuorisoyksikön päällikkö neuvotteleva virkamies Olli Saarela ja kulttuurisihteeri Kimmo Aaltonen nuorisoyksiköstä, ylitarkastaja Pirkko Liisi Kuhmonen ja kulttuurisihteeri Tarja Mäkinen viestintäkulttuuriyksiköstä, ylitarkastaja Merja Niemi talousyksikön rakennerahastojen vastualueelta sekä ministeriön ulkopuolelta venäjänkielisen internet-yhteistyön kehittäjä toimitusjohtaja Natalia Erchova Media Comnatelista.

Kestävän kehityksen kulttuuri- ja nuorisomatkailua esittelemään perustettiin heti ensimmäisen seminaarin jälkeen vuonna 2000 myös omat www-sivut osoitteeseen:

www.minedu.fi/opm/hankkeet/sisu/kulttuurimatkailu_karjala.html

Sivuilla on viety tiedot mm. pidetyistä kestävän kehityksen kulttuurimatkailua kehittävästä seminaareista ja jatkotoimista seminaarien jälkeen, sinne on koottu hankekuvaukset ideoiduista hanke-ehdotuksista ja sivuilta löytyvät KEKE-tiimin toiminnasta kertovat asiakirjat, mm. kokousmuistiot. Opetusministeriön kulttuuriosasto ylläpitää www-sivuja suomen ja venäjän kielillä. Tarkoituksena on, että ne

mahdollistavat laajan tiedonkulun ja osallistumismahdollisuudet kaikille kiinnostuneille. Tämän vuoksi kaiken tiedon on haluttu olevan luettavissa molempien osapuolten omilla äidinkiellillä.

Seuraavissa luvuissa kuvataan Suomen ja Karjalan tasavallan välistä yhteistyötä kestävän kehityksen kulttuuri-, luonto- ja nuorisomatkailun edistämiseksi ja esitellään seminaarit, jotka ovat olleet taitekohtia toiminnan etenemiselle ja yhteistyön uusien suuntien muotoutumiselle.

Yhteistyön toimintamalli:

Suomen opetusministeriön aloitteesta viranomaisten verkoston rakentaminen Suomen opetusministeriön ja Karjalan tasavallan kulttuuriministeriön, opetus- ja nuorisosiainministeriön, turismi- ja urheilusiain valtioneuvoston sekä kestävän kehityksen kulttuurimatkailun toimijoiden välillä.

Petroskoin seminaari ja matkailumessut 22.-23.5.2000: toiminnan käynnistäminen ja yhteisten kestävän kehityksen toimintaperiaatteiden luominen.

Opetusministeriön www-sivut: www.minedu.fi/opm/hankkeet/sisu/kulttuurimatkailu_karjala.html

Karjalan kulttuurihallinnon www-sivut: www.karelia.ru/Karelia/Culture/KCO/MK_news/Retro/seminar_tur.htm

Kuhmon seminaari 27.-28.9.2001: matkailuyrittäjyyden ja kulttuurimatkailuhankkeiden kehittäminen.

Opetusministeriön kestävän kehityksen kulttuuri-, luonto- ja nuorisomatkailun työryhmä 8.10.2001 (KEKE-tiimi).

Helsingin seminaari 7.2.2002: Hankkeiden partnerihaun edistäminen Suomen ja Karjalan tasavallan välillä sekä Interreg-tietous.

Joensuun seminaari 5.-6.6.2002: hankkeiden pääteemoittelu ja verkottaminen, Interreg ja Tacis -tietous sekä päätös julkaisun laatisesta.

Valittujen hankekokonaisuuksien jatkokehittäminen ja ohjaus syyskuu 2002.

Toiminnan arviointi, tulosten julkaiseminen ja levittäminen.

Petroskoin seminaari keväällä 2000 - kestävän kehityksen periaatteen lanseeraaminen

Suomen opetusministeriö ja Karjalan tasavallan kulttuuriministeriö, Karjalan tasavallan opetus- ja nuorisotieteiden ministeriö ja turismi- ja urheiluasiain valtionkomitea ja kansallisuuspolitiikan valtionkomitea järjestivät 22. - 23.5.2000 Petroskoissa Kulttuurimatkailu ja kestävä kehitys -seminaarin. Seminaari käynnisti vuosina 2000-2002 pidettyjen neljän seminaarin sarjan.

Seminaarin tarkoitus

Seminaarin tarkoituksena oli:

- laatia UNESCO:n, Euroopan neuvoston ja ICOMOS:n matkailuperiaatteisiin perustuvat periaatteet matkailun yhteiselle kehittämiselle
- selvittää kestävän kehityksen periaatteita ja niiden soveltamista yhteisiin kulttuuri-, luonto- ja nuorisomatkailuhankkeisiin
- identifioida ja käynnistää osapuolten välisiä kulttuuri-, luonto- ja nuorisomatkailun yhteistyöhankkeita Suomessa ja Karjalan tasavallassa

Seminaarin sisältö

Seminaarissa lähdettiin etsimään yhteistä näkemystä kestävän kehityksen periaatteen sisällöstä ja toteutuskeinoista. Aluksi käytiin asiantuntijaluennoitsijoiden voimin lävitse kestävän kehityksen käsitettä ja kestävän kulttuurisen kehityksen merkitystä sekä Suomen ja Karjalan tasavallan nykyisen turismin ja sen tulevaisuuden näköalojen kehittämistä niiden valossa. Kuultiin myös esimerkkejä olemassa olevas-

ta kulttuurimatkailuyhteistyöstä. Tilaisuuteen osallistui kahden päivän ajan yhteensä 74 henkilöä Suomesta ja 100 henkilöä Karjalan tasavallassa. Seminaarin ohjelma on liitteenä 1.

Seminaarin lähtökohtana oli ajatus, että kestävä kulttuurinen kehitys säilyttää ja vahvistaa ihmisen elinpiirin olennaisia ja arvokkaita piirteitä ja luonain edellytykset asukkaiden hyvinvoinnille. Kestävän kehityksen periaatteella toteutettava matkailu on tärkeä keino alueiden työllisyyden turvaamisessa ja taloudellisen kehityksen edistämässä sekä kulttuurikohteiden säilyttämisessä ja elävöittämisessä. Pedagogisesti järjestetty nuorisomatkailu puolestaan vahvistaa nuorten tietoisuutta elinympäristöstään ja mahdollistaa siten kestävän kehityksen periaatteen toteutumisen myös tulevaisuudessa.

Seminaarissa työskenneltiin useassa työryhmässä: kulttuurimatkailu-, luontomatkailu- ja nuorisomatkailutyöryhmässä, ja seminaarin ohella työskenteli myös Norjan Mo i Ranasta lähtevän ja Petroskoihin päätyvän Sinisen tien matkailureitin hanketoimijoiden työryhmä. Työryhmissä kerättiin tietoa olemassa olevista hankkeista ja kohteista. Työskentelyn pohjalta työstettiin seminaarin päätöslausuma Kestävän kehityksen periaatteet Suomen ja Karjalan tasavallan välisessä kulttuurimatkailussa (liite 2).

Seminaarin tuottama päätöslausuma perustuu ICOMOSin vuoden 1999 Meksikon maailmanju-

listukseen, jossa esitellään kestävän kehityksen periaatteet kulttuuriturismin kehittämiseksi. ICOMOS on Unescon alainen kansainvälinen asiantuntijaelin, jonka tehtävänä on seurata kulttuurimuistomerkkien ja -kulttuurikohteiden tilaa ja kehitystä ja kiinnittää maailman huomio niiden säilyttämiseen. Petroskoin seminaari teki Meksikon julistuksen pohjalta vielä omia tarkennuksiaan. Tällaisena asiakirja antaa hyvän pohjan kestävän kehityksen kulttuuri-, luonto- ja nuorisomatkatuturismin kehittämiseksi pohjoisella alueella.

Seminaari totesi ICOMOSin maailmanjulistuksen periaatteisiin yhtyen ja niitä täydentäen, että kestävän kehityksen kulttuurimatkailua kehitettäessä on välttämätöntä noudattaa seuraavia periaatteita:

1. Matkailu on kulttuurivaihtoa, jonka avulla niin matkailijat kuin paikalliset asukkaatkin voivat kokea ja ymmärtää kohdetta ja sen kulttuuria, ja pääsevät vuorovaikutukseen toistensa kanssa.
2. Kulttuurikohteessa tapahtuvan matkailun on mahdollistettava kestävä kehitys. Seminaari toteaa, että kulttuurimaisemia tulisi käyttää ja kehittää kohteen ehdoilla niin, että rakennusten ohella kasvillisuus, eläimistö ja ihmisen toiminta tukisivat perinteistä kulttuuria ja elinkeinonharjoitusta ja paikallisen väestön elämänmuotoa. Näin voidaan syvällisemmin perehtyä niiden kulttuurimuotoihin ja tukea perinteistä kulttuuria.
3. Matkailijan on voitava kokea matka kulttuurikohteeseen tyydyttävänä ja nautittavana.
4. Paikallisilla asukkailla on oltava ensisijainen asema kehitettäessä matkailua. Päätöksenteossa on otettava huomioon museo- ja ympäristöviranomaisten asiantuntemus.
5. Taloudellisen hyödyn kulttuurimatkailusta on koiduttava ensisijaisesti paikallisille asukkaille ja yhteisöille.
6. Kulttuurimatkailun on perustuttava kohteen omiin erityispiirteisiin ja olemukseen.

Päätöslausumassa korostettiin kestävän kehityksen kulttuurimatkailun tarjoamaa tukea kohdealueiden taloudelliselle ja työllisyyskehitykselle. Siihen perustuen kestävän kehityksen kulttuurimatkailukohteiden ja niiden kehittämistyön tulisi saada tukea niin kansallisista kuin kansainvälisistäkin aluepolitiikan rahoituslähteistä, kuten esimerkiksi Euroopan unionin eri ohjelmista. Samoin kulttuurimatkailun tulisi olla merkittävä osa-alue Suomen ja Karjalan tasavallan lähialueyhteistyötä ja kansalaisten keskinäistä vuorovaikutusta.

Kestävän kehityksen kulttuurimatkailuun panostamista perusteltiin päätöslausumassa myös sillä, että Suomen ja Karjalan tasavallan maantieteellisen ja kulttuurisen yhteyden vuoksi useat kulttuuri- ja luontomatkatkohteet, vesi- ja maantiereitit ulottuvat molempien maiden alueille. Sen seurauksena kestävän kehityksen kulttuurimatkailuyhteistyö on molempien osapuolten kannalta tarkoituksenmukaista ja kulttuurimatkailua on tarpeen edistää maiden välillä. Kulttuurimatkailun aikaansaaman vuorovaikutuksen todettiin edesauttavan kulttuurin ja taiteen kehitystä molemmissa maissa. Tärkeän kehittämisenäköalan tarjoaa myös kansainvälinen matkailu, joka noudattaa molempien maiden läpi kulkevia reittejä.

Matkailun järjestämisessä seminaari toivoi huomiota mm. sille, että matkailua on voitava järjestää turvallisella ja edullisella tavalla ja niin, että se on kaikkien saatavilla. Jotta matkailutoiminta saataisiin osaavaksi, nuoriso-, kulttuuri- ja luontomatkailuun erikoistunutta henkilöstöä tulisi kouluttaa. Lisäksi kiinnitettiin huomiota siihen, että matkailun lapsiin ja nuoriin kohdistuvat väärinkäytökset on kyettävä torjumaan.

Seminaarissa luetteloiitiin myös Suomen ja Karjalan tasavallan alueelta kulttuuri-, luonto- ja nuorisomatkatkohteita ja -hankkeita, jotka jo noudattavat kestävän kehityksen periaatteita tai joista on mahdollista kehittää sellaisia. Syntyi idea, että osapuolten olisi syytä ylläpitää hankeluetteloa kestävän kehityksen periaatetta noudattavista matkailukohteista. Sen toivottiin edistävän ja tukevan näiden kohteiden markkinointia.

Seminaarin yhteydessä toteutettiin Karjalan tasavallan ensimmäiset matkailumessut. Karjalan kaikki piirikunnat esittelivät näyttelyssä matkailukohteitaan ja messuilla esittäytyi suuri joukko uusia venäläisiä matkatoimistoja. Näyttelyn avajaiset pidettiin seminaarisalissa, tilaisuudessa oli läsnä noin 500 henkeä.

Lisäksi seminaarin ohessa oli mahdollista osallistua tutustumisretkiin, osallistujat tutustuivat mm. Äänisen rannalla Besov Nosissa oleviin kalliopiirroksiin ja Aunuksen karjalaiskyliin. Retkillä saatiin vahva käsitys alueen arvokkaasta kulttuuriperinnöstä.

Mitä seurasi?

Suomessa

Seminaarin päätöslausuma julkaistiin painettuna kuvallisena versiona seminaarin jälkeen suomeksi (otsikolla Kestävän kehityksen periaatteet Suomen ja Karjalan tasavallan välisessä kulttuurimatkailussa), englanniksi (Principles of Sustainable Development in Cultural Tourism between Finland and the Republic of Karelia) ja venäjäksi (Идеи о устойчивом развитии туризма в Республике Карелия и в Республике Карелия).

Päätöslausuma vietiin www-sivuille osoitteeseen:

www.minedu.fi/opm/hankkeet/sisu/kulttuurimatkailu/karjala/petroz.html

Seminaarin myötä kestävän kehityksen -periaate ja termi tuli pohdituksi ja levitetyksi yleiseen tietoisuuteen. Seminaari oli lähtölaukaus varsinaiseen yhteistyöhön, se loi raamit sille, mitä yhteistyöllä tavoitellaan ja miltä perustalta siinä toimitaan. Se toimi myös katsauksena kulttuurimatkailun tuotteistamiselle tarjoutuviin rikkaisiin mahdollisuuksiin ja matkailun nykyiseen tilaan.

Nuorisosektorilla järjestettiin Petroskoin seminaarin innostamana yhdessä Karjalan tasavallan opetusministeriön kanssa nuorisotyön kehittämiseen keskittyneitä seminaareja Jänisjärvellä. Niiden kautta käynnistettiin nuorisotyökentän yhteistoiminnan rakenne ja linjattiin yhteistyön sisältöä: erityisesti seikkailukasvatukseen, elämyspedagogiikkaan ja yrittäjyystoimintaan halutaan panostaa.

Sen sijaan seminaarissa työryhmien seminaarissa aloittaman hankelistauksen jatkokehittäminen ei seminaarin jälkeen edennyt. Hankkeistuksen kehittäminen osoittautui vaativammaksi tehtäväksi, kuin mitä seminaarin osanottajat olisivat olettaneet. Tämän vuoksi yhteistyön seuraava askel oli reaalisia mahdollisuuksia sisältävien hankkeiden eteenpäin kehittäminen seuraavassa seminaarissa Kuhmossa.

Karjalan tasavallassa

Seminaarin päätöslausuma esiteltiin yleisölle mediasa ja esitettä jaettiin matkailualan asiantuntijoille. Päätöslausuma julkaistiin Karjalan tasavallan kult-

tuuriministeriön internetsivustolla osoitteessa:

http://www.gov.karelia.ru/gov/Power/Ministry/Culture/Tourism/cult_tur1.html

Petroskoin "Kulttuurimatkailu ja kestävä kehitys" -seminaari antoi vahvan kannustimen Karjalan tasavallan matkailun kehittämiseksi mukana oleville asiantuntijoille. Seminaaria seurasi alueella sarja uusia seminaareja, joissa pohdittiin matkailun kannalta kehittämisen arvoisia alueita Karjalassa. Näissä seminaareissa, esimerkiksi Präässä ja Karhumäessä pidetyissä, nousivat esiin kysymykset kulttuuri- ja historiaperinnöstä, perintökohteista tiedottamisesta, paikallisten matkailukeskusten avaamisesta historiallisiin kohteisiin, paikallisen väestön integroimisesta matkailutyöhön sekä investoinneista matkailureitteihin.

Seminaarit osoittivat Karjalan matkailun kehittämisen näköalat. Matkailun menestyksekkäs kehittäminen on riippuvainen siihen kohdistuvasta yleisestä mielenkiinnosta sekä yhteistyöstä alalla.

Petroskoin seminaarin tuloksena Karjalan tasavallan turismi- ja urheiluasiain valtionkomitean, kulttuuriministeriön sekä Karjalan alueellisten hallintojen yhteisestä organisaatiosta on muodostunut matkailualan korvaamaton toimija.

Kuhmon seminaari syksyllä 2001 - kohti konkreettista hankkeistusta

Seminaarin tarkoitus

Petroskoin seminaarin jälkeen kestävän kehityksen periaate oli tullut Suomen ja Karjalan tasavallan matkailun kehittämistyössä enenevässä määrin tunnetuksi. Yhdessä muotoillut periaatteet olivat kiteytyneet yhteiseen käsitykseen kehittämisen perustasta ja lähtökohdista: kulttuuri- ja luontomatkailun pitää tukea paikallista kulttuuria ja kulttuuri- ja luontokohteiden säilyttämistä sekä paikallisen väestön toimeentuloa. Kulttuuri-, opetus-, nuoriso- ja luontoasioista vastaavien viranomaisten tulee toimia yhteistyössä hankkeiden aikaansaamiseksi. Samalla on toimittava niin, että paikallisväestö ymmärtää alueensa kulttuuri- ja luonnonperinnön arvon ja sen matkailulliset hyödyntämismahdollisuudet.

Kestävä kehitys ja kulttuuri-, luonto- ja nuorisomatkailuyrittäjyyden edistäminen -seminaarissa Kuhmossa 27.-28.9.2001 oli aika siirtyä kehittämään konkreettisia kestävän kehityksen periaatteen ehtoilla toteuttavia kulttuuri-, luonto- ja nuorisomatkailuhankkeita.

Kuhmon seminaarin tarkoituksena oli löytää yhdessä seminaariin kokoontuneiden asiantuntijoiden voimin toteuttamiskelpoinen ratkaisu kysymykseen:

miten kestävän kehityksen periaatetta noudattavaa kulttuuri-, nuoriso- ja luontomatkailualan yrittäjyyttä voitaisiin edistää koulutuksen avulla.

Tämä toimeksianto annettiin jo edellisessä Petroskoin seminaarissa vuoden 2000 toukokuussa. Tuolloin seminaarin päätöslausumaan kirjattiin, että kestävän kehityksen kulttuuri-, nuoriso- ja luontomatkailun edistämiseksi olisi järjestettävä koulutusta. Kuhmon seminaarilta odotettiin ehdotusta siitä, miten Suomen ja Karjalan tasavallan kesken voitaisiin järjestää yrittäjyyttä tukevaa koulutusta, jotka sitä antaisivat, kenelle se kohdennettaisiin ja kuka sitä rahoittaisi.

Seminaarin sisältö

Seminaari toteutettiin asiantuntijaseminaarina. Osanottajiksi kutsuttiin kulttuuri- ja luontomatkailun kehittäjiä ja sellaisia asiantuntijoita, jotka tuntevat erilaisia aiheen kannalta tärkeitä ohjelma-asiakirjoja. Seminaariin osallistui 26 edustajaa Suomesta ja 29 Karjalan tasavallasta. Seminaarin ohjelma on liitteenä 3.

Seminaarin toimintatapoina olivat asiantuntijaesitykset, kommentoinnit ja keskustelut sekä kuuden ennalta valitun raportöörin toimiminen keskustelun yhteenvetäjinä ja ratkaisuehdotusten tekijöinä.

Seminaarin työskentelytapaa sekä kestävän kehityksen kulttuuri-, luonto- ja nuorisomatkailuyrittäjyyden käsitettä oli pyritty selventämään osallistujille etukäteen lähetetyssä Suomen opetusministeriössä laaditussa materiaalissa. Keskeinen asiantuntijapuheenvuoro oli Oulun läänin maaherra Eino Siuruaisen esitys kulttuurimatkailun ja sen koulutuksen järjestämiseksi.

Seminaarin osanottajat esittelivät olemassa olevia toimintaa suuntaavia ja rahoitettavia tukiohjelmia ja pohtivat, mitkä ohjelmat voivat tulla kyseeseen kestävän kehityksen kulttuuri-, luonto- ja nuorisomatkailukoulutusta järjestettäessä. Seminaari oli luonteeltaan keskusteleva ja joustava ja osallistujat saivat runsaasti aikaa tuoda tunteviaan tärkeitä hankkeita ja hankeideoita esiin.

Raportöörinä seminaarissa toimi kolme suomalaista ja kolme Karjalan tasavallan nimeämää asiantuntijaa. He kuuntelivat erityisen tarkasti seminaaripäivien keskusteluja ja pohjustivat pääesityksen johdosta käytävän yleiskeskustelun. Käyttäen hyväksi seminaarissa saatua tietoaineistoa laativat lopuksi tulkkien avustamina seminaarin päätöslausumaluonnoksen (liite 4). Seminaarin järjestäjien tarkoituksena oli, että raportöörit vastaisivat kysymykseen, miten kestävän kehityksen matkailuyrittäjyyttä tukeva koulutus pitäisi organisoida kulttuurimatkailun alalla, nuorisomatkailun alalla ja luontomatkailun alalla.

Sillä aikaa kun raportöörit vetäytyivät pohtimaan loppuratkaisuesitystä, muut seminaarin osanottajat käsittelivät Petroskoin seminaarin jälkeen laadittujen internet-sivujen vaihetta ja edelleen kehittämistä mm. hankelistauksen vauhdittamiseksi. Lisäksi mietittiin Petroskoin seminaarin julkilausuman laajempaa hyödyntämistä ja sen käyttöä myös koulutushankkeen tarpeisiin.

Seminaari päättyi raportöörin päätöslausumaesitystä edelleen kehittäen toteamaan, että tärkein keino kestävän kehityksen periaatetta noudattavan kulttuuri-, luonto- ja nuorisomatkailun edistämi-

seksi on koulutus. Koulutusta tarvitaan hyvien yritysideoiden tuotteistamiseen, yritystoimintaan ja sen käynnistämiseen. Koulutus tulee organisoida siten, että sen avulla voidaan auttaa kulttuuri- ja matkailuyritysten paikallista kehittämistä. Koulutus tulee voida räätälöidä matkailuyritysten tai matkailuhankeideoiden kehittämistarpeita silmällä pitäen. Myös paikallista väestöä tulee kouluttaa hyödyntämään alueen runsaita kulttuuri- ja luontokohteita ja tarjoamaan paikallisia tuotteita ja palveluita asiakkaille luotettavina ja laadukkaina matkailupaketteina. Seminaarissa todettiin että yrittäjyyskoulutusta ei tule järjestää yleisluontoisena koulutuksena. Systemaattinen peruskoulutus on viranomaisten ja koulutuslaitosten tehtävä. Karjalan tasavallan ja Suomen kulttuurimatkailua tukeva koulutus tulee räätälöidä yksilölliseksi koulutukseksi.

Kulttuuri-, luonto- ja nuorisomatkailua Suomen ja Karjalan tasavallan välillä tulee kehittää reittiperusteisesti. Reittien varrella oleva matkailupotentiaali on kartoitettava ja löydettävä palveluiden tuottamiseen sitoutuvat yrittäjät, joille järjestetään yksilöllinen koulutus.

Päätöslausumassaan seminaari totesi myös, että kulttuuri-, nuoriso- ja luontomatkailun yritystoiminnan kehittämiseksi on välttämätöntä, että valtiolta ja paikallistason toimijat osallistuvat kehittämistyöhön siten, että hankkeelle voidaan saada kansainvälistä rahoitusta. Uusia mahdollisuuksia kestävän kehityksen periaatetta toteuttavalle kulttuuri-, nuoriso- ja luontomatkailulle tarjoaa Karjalan Interreg III A -yhteisöaloiteohjelma 2002-2006 ja käynnistynyt uusi Tacis -ohjelma. Euregio Karelia yhdistää näiden ohjelmien tavoitteet Suomen ja Karjalan tasavallan alueilla.

Lisäksi yhteistyötä tukevan internet-sivuston ylläpitämistä on välttämätöntä jatkaa. Sivulla tulee esitellä kestävän kehityksen matkailuhankeideoita, jotta mahdolliset partnerit Suomesta ja Karjalan tasavallasta voisivat löytää toisensa ja kehittää yhteisiä hankkeita.

Mitä seurasi?

Suomessa

Seminaarin oli ajateltu tarjoavan ainekset erilaisille koulutusta antaville tahoille ryhtyä toimeenpanemaan valittuja tavoitteita. Seminaarin päätöslausumaan oli ajatus kirjata, mitkä tahot voisivat antaa koulutusta, mitä koulutuksen tulisi sisältää ja kenelle se kohdennettaisiin.

Osanottajien tarpeista lähtien seminaarin painopiste muodostui hankeideoiden ympärille. Osallistujat halusivat tuoda esiin tiedossaan olevia hankkeita sekä hankeideoita. Yhteistyön tässä vaiheessa koulutuksen organisointiasiaa ei vielä koettu ensisijaiseksi tehtäväksi. Sen sijaan hankkeiden esiin saaminen koettiin tärkeäksi ja se herätti innostusta ja aktiivista ideointia. Seminaarin jälkeen yhteistyöstä vastaavat Suomen opetusministeriö ja Karjalan tasavallan kulttuuri-, opetus- ja nuorisotieteiden ministeriöt päättivät kerätä yhteneväiset tiedot kaikista esinnostetuista hankkeista. Opetusministeriössä laadittiin hankekuvauslomake, joka toimitettiin hanketoimijoille ja vietiin myös internetiin. Sen avulla toimijat toimittivat kuvaukset hankkeistaan Suomen opetusministeriöön, jossa ne käännettiin ja vietiin internetiin suomeksi ja venäjäksi. Näin tarjottiin hanketoimijoille kohtaamispaikka, jonka avulla kukin saattoi tiedottaa omasta hankkeestaan ja etsiä tietoa muista hankkeista ja hakea yhteistyökumppaneita. Sivuille vietiin myös muu materiaali Suomen ja Karjalan kulttuuri- ja nuorisomatkaileuyhteistyöstä suomen- ja venäjänkielillä. Hankekuvia saatiin seuraavaan seminaariin mennessä yhteensä 24 kappaletta, joista 8 Suomen puolelta ja 16 Karjalan tasavallasta. Myöhemmin hankeideoita aloitettiin myös ryhmitellä teemoittain.

Karjalan tasavallassa

Karjalan tasavallan matkailualan asiantuntijoiden näkökulmasta Kuhmon seminaarin huomattavin saavutus oli matkailualan asiantuntijoiden välisen verkoston luominen. Seminaari antoi mahdollisuuden tutustua alan erilaisiin aktiviteettitrendeihin. Seminaari auttoi myös luomaan yhteistyösuhteita, kehittämään tietoyhteistyötä ja hankkeiden identifiointia.

Kuhmon seminaarin jälkeen Karjalan tasavallan Kulttuurialoitteiden keskus aloitti seminaarissa käsiteltyjen hankkeiden hankekuvausten keräämisen. Hankekuvaukset ovat nähtävissä Karjalan tasavallan kulttuuriministeriön sivuilla. Näin on luotu avoimesti käytössä oleva tietokanta Suomen ja Karjalan tasavallan välisen kulttuurimatkaileun edistämiseksi.

Projektitoiminta ja sitä edistävät seminaarit ovat jatkuneet Karjalassa. Historiallisten ja kulttuurimuistomerkkien suojelun ja käytön valtioneuvoston ja Karjalan tasavallan kulttuuriministeriön Kulttuurialoitteiden keskuksen aloitteesta on pidetty kaksi seminaaria, joiden teemat olivat "Historialliset ja kulttuurimonumentit nykyisessä kulttuuripolitiikassa" ja "Projektisuunnittelu matkailualalla". Painopiste seminaareissa oli Kuhmon seminaarin tapaan Karjalan tasavallan instituutioiden henkilökunnan kouluttamisessa. Tavoitteena on opettaa henkilöstölle uusia työmuotoja ja -tapoja sekä projektitoiminnan taitoja.

Helsingin seminaari talvella 2002

- suomalaisten osapuolten informointia ja Interreg-tietoutta

Seminaarin tarkoitus

Helsingissä pidettiin 7.2.2002 yksipäiväinen seminaari, jonka tarkoituksena oli:

- informoida laajemmin suomalaisia alan toimijoita opetusministeriön ja Karjalan tasavallan yhteistyöstä kulttuurimatkailun alalla
- informoida rakennerahastokauden 2000-2006 Karjala-Interreg-ohjelman hankepäätöksistä ja päätösten kriteereistä
- saattaa yhteen rahoitusta saaneita ja hakeneita hankkeita
- verkottaa uusia toimijoita mukaan yhteistyöhön
- valita parhaat yhteistyöhankkeet tulevaan Suomen ja Karjalan tasavallan yhteisseminaariin

Seminaarin keskeinen sisältö oli informoida osanottajia internetsivuille (http://www.minedu.fi/opm/hankkeet/sisu/kulttuurimatkailu_karjala.html) kootuista kulttuuri-, luonto- ja nuorisomatkailuhankkeiden kuvauksista ja kannustaa yhteistyöstä kiinnostuneita Interreg-rahoituksen saaneita ja muita hankkeita verkottumaan. Yhteistyöstä kiinnostuneita hanketoimijoita kehoitettiin toimittamaan oman hankkeen tiedot opetusministeriöön internetsivuille vietäviksi sivuilta löytyvällä hanketietolomakkeella.

Seminaarin sisältö

Helsingin seminaarissa jatkettiin Suomen ja Karjalan tasavallan kulttuuri-, luonto- ja nuorisomatkailuyhteistyön edistämistä. Seminaarissa käytiin läpi Karjalan tasavallan ja Suomen hanke-ehdotuksia, esitettiin Karjalan tasavallan ehdottamille hankkeille kiinnostuneita suomalaisia osapuolia sekä valittiin potentiaaliset suomalaiset hankkeet, joita käsiteltäisiin seuraavassa Suomen ja Karjalan tasavallan toimijoiden yhteisseminaarissa. Helsingin seminaarin ohjelma on liitteenä 5.

Seminaariin kutsuttiin osallistujiksi Interreg-rahoituspäätöksen saaneet toimijat esittelemään hankkeitaan ja verkottumaan Karjalan tasavallan hankkeisiin. Lisäksi mukaan kutsuttiin opetusministeriön hallinnonalan Interreg-asioista vastaavat lääninhallitusten edustajat, joille seminaari oli samalla Interreg- sisältökoulutuspäivä, Interreg-Karjala-alueeseen kuuluvien maakuntien maakuntajohtajat ja Interreg-vastaavat sekä muita tahoja, joiden tiedettiin toimivan identifioituilla teema-alueilla.

Olennainen osa seminaaria oli, että Karjalan tasavallan varakulttuuriministeri Antonina Kamirova seurasi suomalaisten hankkeiden esittelyä tarkoituk-

senaan verkottaa niitä Karjalan tasavallan hankkeisiin. Myös nuorisosioita edustava varaopetusministeri Elena Antoshko oli kutsuttu seuraamaan seminaaria, mutta hän estyi saapumasta.

Seminaarin parhainta antia oli eri hankkeiden välinen tiedonvaihto ja hankkeiden rahoittajatahoilta saama tieto hankkeiden rahoituskriteereistä. Hankkeiden ideat Suomessa ja Karjalassa saivat lisäpontta seminaarissa kerrotuista jo toteutumassa olevista hankkeista. Toisilleen synergiset hankkeet ryhtyivät tiiviimpään yhteistyöhön tavoitteenaan valmistautua tulossa olevaan yhteisseminaariin, joka olisi seuraava hankkeistamisen tilaisuus. Hankkeet saivat paikalla olevilta rahoittajatahoilta lisätietoa eri EU-ohjelmien mahdollisuuksista. Rahoittajatahojen edustajat saivat hyvän poikkileikkauksen kulttuurimatkailun toimijoista ja toiminnoista.

Mitä seurasi?

Suomessa

Helsingin seminaarin jälkeen opetusministeriön työryhmä, KEKE-tiimi, kävi lävitse saatuja hankkuvauksia ja kirjasi tarvittavat jatkotoimet kunkin hankkeen kohdalta. Hanke-ehdotuksia oli saatu Helsingin seminaarin jälkeen vielä muutamia, yhteensä niitä oli 31 kappaletta. Opetusministeriö lähetti ehdotuksensa hankkeiden jatkokäsittelystä Karjalan tasavallan kulttuuriministeriön ja opetus- ja nuorisosaiainministeriön kommentoitavaksi, jonka jälkeen sovittiin jatkohankkeistukseen mukaan otettavat hankkeet.

Hankkeet ryhmiteltiin vajaan kymmeneen teemaan. Ryhmitystä tarkennettiin, ja näin saatiin tulokseksi selvät teemat ja niiden alle sijoittautuneet konkreettiset hankkeet Joensuun seminaaria varten. Tämän jälkeen jatkettiin yhteydenpitoa hankkeiden edustajiin ja tehtiin partnerienhakutyötä hankkeille, joilta kumppani puuttui. KEKE-tiimi järjesti myös kokouksen, johon se kutsui asiantuntijoita, joiden avulla etsittiin hankkeille soveltuvia yhteistyökumppaneita.

Karjalan tasavallassa

Pitkäjänteisen seminaaritoiminnan avulla on luotu Karjalan tasavaltaan tiedon infrastruktuuri. Sen eteen on tehty valtavasti työtä, jota halutaan jatkaa kaikkialla Karjalassa. Paikallisten kulttuurikohteiden tietokantojen luomista varten on laadittu aikataulu ja myöhemmin tietokanta liitetään Karjalan kulttuurimatkailu-portaaliin.

Karjalan Kansantaiteen keskuksen ohien perustettiin Käsityökeskus, joka koordinoi työtä kaikkialla Karjalassa tavoitteenaan kansantaiteen ja -taitojen elvyttäminen.

10.-12.4.2002 pidettiin alueittain välinen Museot ja matkailu -foorumi. Sen tavoitteena oli esitellä Karjalan museoiden matkailupotentiaalia ja edistää museomatkailua. Foorumiin osallistui kunnallisten ja Lounais-Venäjän museoiden sekä Karjalan kulttuurikomiteoiden ja matkatoimistojen edustajia. Foorumin osanottajat korostivat, että Karjalan museoissa on Kizhin museosaarta lukuun ottamatta valtava vielä hyödyntämätön matkailupotentiaali. Museoiden ja matkatoimistojen suhteiden kehittäminen, nykyaikaisen museoinfrastruktuurin luominen ja uuden organisointi- ja johtamiskulttuurin juurruttaminen museoihin ovat tärkeitä tekijöitä Karjalan museomatkailun kehittämisessä.

Karjalan tasavallan kulttuuriministeriö ja Kulttuurialoitteiden keskus ovat yhdessä valmistelleet Äänisniemen paikallismatkailun pilottihankkeen, jonka tarkoituksena on luoda suotuisat olosuhteet paikalliskulttuurien kehittämiseksi. Hankkeen puitteissa paikalliselle väestölle annetaan koulutusta, jonka painopisteinä ovat matkailijoiden majoitus ja matkailun kannalta välttämättömän perusrakenteen kehittäminen. Näillä toimilla halutaan korostaa sitä, että on ehdottoman tärkeää, että paikallinen väestö osallistuu matkailun kehittämiseen.

Joensuun seminaari kesällä 2002 - potentiaalisten partnereiden kohtaaminen

Seminaarin tarkoitus

Suomen ja Karjalan tasavallan kestävän kehityksen kulttuuri-, luonto- ja nuorisomatkailuyhteistyö jatkuu hankkeistus-seminaarissa Joensuussa 5.-6.6.2002. Joensuun seminaarissa tavoitteena oli:

- saattaa hankepartnereita yhteen
- ohjata yhteen soveltuvia hankkeita isommiksi rajat ylittävän kulttuuri-, luonto- ja/tai nuorisomatkailun edistämisen sateenvarjo-hankkeiksi
- antaa hankkeille Interreg- ja Tacis-neuvontaa ja muuta rahoitus- ja hankkeistusneuvontaa.

Seminaariin kutsuttiin Suomesta ja Karjalan tasavallasta soveltuviksi arvioidut hankkeet, mahdolliset kumppanit sekä Interreg- ja Tacis-asiantuntijat. Lisäksi jo toiminnassa olevista hankkeista, joilla on jo rahoitus- ja yhteistyökumppanit valmiina, kutsuttiin asiantuntijaedustajia mukaan. Seminaariin osallistui n. 60 suomalaista ja n. 30 Karjalan tasavallan edustajaa.

Seminaarin sisältö

Ohjelma (liite 6) perustui seminaariin valittujen hanke-ehdotusten esittelyihin, Tacis- ja Interreg-asiantuntijoiden niitä koskeviin kommentointiin, muiden asiantuntijoiden kommentointiin sekä yleisökeskusteluun.

Hanke-ehdotukset oli ennen seminaaria KEKE-Karjala tiimissä ryhmitelty kuuden teeman alle:

- kylämatkailu
- luonnontarkkailumatkailu
- nuorisomatkailu
- sotahistoriaan liittyvä matkailu
- kalliopiiirrosmatkailu
- matkailun tiedottaminen, markkinointi ja koulutus

Seuraavasta taulukosta käyvät ilmi kaikki saadut hanke-ehdotukset teemoittain ryhmiteltyinä. Hankkeet esiteltiin seminaarissa, osa yksityiskohtaisemmin ja siten, että rahoitusasiantuntijat kommentoivat hanketta esittelyn jälkeen. Osa hankkeiden edustajista toimi asiantuntijakommentaattoreina muille hankkeille.

Kylämatkailu

Suomesta tulleet ehdotukset

- Juminkeko-säätiön ja Arhippa Perttusen säätiön Vienan runokylien kulttuurimatkailun kehittämiseksi toteuttamat hankkeet

Karjalan tasavallasta tulleet ehdotukset

- Varespellon kansatieteellisen kyläkokonaisuuden toteuttaminen Vodlajärven kansallispuistossa
- Historiallisen Paanajärven kylän säilyttäminen ja kehittäminen
- Historiallisen Kinnermäenkylän säilyttäminen ja kehittäminen
- Zaonezhjen kultainen rengas

Luonnontarkkailumatkailu

Suomesta tulleet ehdotukset

- Vienanmeren maitovalaiden tarkkailumatkat

Karjalan tasavallasta tulleet ehdotukset

- Kulttuurimatkailun kehittäminen Aunuksessa: Aunus-hanhien pääkaupunki

Nuorisomatkailu

Suomesta tulleet ehdotukset

- Avartti - nuorten kansainvälinen toimintaohjelma
- Uusi yhteys

Karjalan tasavallasta tulleet ehdotukset

- Karjalan kalliopiiroksiin tutustuttava nuorisomatkailuhanke
- Nuorten käsityöpajat
- Nuorison laivaretkiprojekti Äänisellä
- Lasten tasavalta
- Nuorten kansainvälisen ekologisen metsämatkailuhankkeen jatkaminen
- Laatokan helmi - nuorten perheiden lomamatkailuprojekti
- Me valitsemme elämän
- Jalkaisin kohti menneisyyttä

Sotahistoriaan liittyvä matkailu

Karjalan tasavallasta tulleet ehdotukset

- Raja. Venäjän, Ruotsin ja Suomen 1600-1900-lukujen suhteiden historia
- Kahden puolen Kollaata
- Historiallisen Kinnermäenkylän säilyttäminen ja kehittäminen
- Matkailureitti Suomen ja Karjalan talvisodan tapahtuma-paikoille

Kalliopiiirrosmatkailu

Suomesta tulleet ehdotukset

- Polkuja esihistoriaan

Matkailun tiedottaminen, markkinointi ja koulutus

Suomesta tulleet ehdotukset

- Puistohenkilökunnan ja matkailuyrittäjien koulutusohjelma
- Vuokkiniemen koulun opetussuunnitelmahanke
- Kuhmo soi - kaunein kylä kutsuu
- Paluu lähteille: Luonto-opastusta perinteitä vaalien
- Kestävän kehityksen kylä- ja kulttuurimatkailun kehittämishanke Karjalassa

Karjalan tasavallasta tulleet ehdotukset

- Kulttuurin ja kulttuuriperinteen markkinointi

Muut

Suomesta tulleet ehdotukset

- Kokko lenti koilta ilmoitin
- eKarelia/Pohjoinen ulottuvuus
- Raja- ja lähialuekeskusohjelmaprojekti
- Teatteriyhteistyö-hanke

Karjalan tasavallasta tulleet ehdotukset

- Kulttuurimatkailun kehittäminen Aunuksessa: Aunuksen joulupukkitapahtuma

Hankkeiden yksittäisten kommentointien jälkeen yleisinä kommentteina hankkeille Tacis-asiantuntija Leena Westman toi esiin mm. seuraavaa:

- on muistettava, että Tacis-ohjelmista ei voida rahoittaa infrastruktuurin parantamista eikä yksityistä liiketoimintaa
- selkeä tavoitteenasetanta on hankkeissa tärkeää: on tiedettävä, mitä halutaan saada aikaan lyhyellä ja pitkällä aikavälillä
- selkeä tehtäväjako on tärkeää
- kaikissa hankkeissa hankkeen ytimen tuovat asiantuntijaorganisaatiot, mutta ne eivät välttämättä ole hyviä hallinnon osajia
- substanssiosaajien lisäksi tarvitaan oikeat henkilöt hanketyöhön, hallinnointiin ja byrokratian hoitamiseen
- matkailu on syytä ymmärtää hankkeissa työkaluna ja välineenä toimimisessa luonnon, kulttuurin, nuorten ja lasten hyväksi
- asiantuntijoita on syytä ottaa mukaan, jolloin hankkeet voivat täydentää tiedemaailman toimintaa, auttaa ongelmien ratkaisussa ja saavuttaa näin laajaa vaikutusta
- itse seminaari oli merkittävä, koska siinä ovat Suomen ja Karjalan tasavallan hankkeiden asianomaiset läsnä
- kun hankkeet lähtevät näiltä toimijoilta, sitoutuminen niihin on aitoa
- seminaarissa onnistuttiin työstämään yhteisiä hankkeita oikeasti ja konkreettisesti

Interreg-asiantuntijat ammattikasvatustarkastaja Tauno Puolakka Oulun lääninhallituksesta ja aluekehityspäällikkö Marko Ruokangas Pohjois-Pohjanmaan liitosta toivat esiin mm. seuraavia havaintoja:

- kulttuuri- ja luontomatkailuun liittyviä hankkeita on ollut paljon tällä Interreg-kaudella
- aikaisempia hankkeiden kokemuksia ja yhteistyöverkostoja kannattaa hyödyntää
- hankkeiden tulee lähteä alueiden tarpeista
- hankkeet on rakennettava Interreg-ohjelmiin soveltuviksi
- toimijoiden verkostoituminen on olennaista
- innovatiivisuus on tärkeää Interreg-hankkeissa, ja sitä seminaarin hankkeissa on ollut kiitettävästi
- aiheeseen liittyvä Tacis-hanke helpottaa myös Interreg-hankkeen toteutumista
- on muistettava, että Interreg-rahoitus voi kohdistua vain suomalaisen osapuolen toimintaan
- rahoittajien tulisi tuntee substanssi paremmin eli myös rahoittajien tulisi osallistua Joensuun seminaarin kaltaisiin seminaareihin enemmän.

Mitä seurasi?

Suomessa:

Seminaarin jälkeen opetusministeriön KEKE-Karjala työryhmä laati esityksen jatkotoimenpiteistä ja valitsi hankkeet, joiden kehittämiseen keskitytään. Kehittämistoimet koskevat seuraavia hankkeita: valasmatkailuhanke, nuorten työpajat matkailun osana, arkeologia- ja kulttuurireittihanke, Aunuksen lintumatkailuhanke ja sotahistoriaan liittyvä matkailuhanke. Työryhmä teki päätökset kunkin hankkeen kohdalla tarvittavista kehittämistoimista.

Työryhmän puheenjohtaja Paula Tuomikoski vei esityksen Karjalan tasavaltaan kesäkuussa 2002, jossa hän kävi sen läpi yhdessä varakulttuuriministeri Antonina Kamirovan kanssa sopien jatkotoimista. Toimenpide-esitykseen saatiin Karjalan tasavallan täydennykset syksyllä. Yhteinen toimenpide-esitys on liitteenä 7. Lisäksi työryhmän venäjänkielisen tiedotuksen edustaja Natalia Erchova oli koonnut seminaarista venäjänkielisen raportin, joka lähetettiin Karjalan tasavallan osapuolille tarkastettavaksi ja täydennettäväksi. Näin tuli varmistettua se, että osapuolet ovat ymmärtäneet asiat samalla tavalla.

Tämän jälkeen tehtiin yhteydenottoja toimijoihin, koottiin yhteystietolista suomalaisista ja Karjalan tasavallan hankeosapuolista yhteistyössä opetusministeriön ja Karjalan tasavallan kulttuuriministeriön kanssa. Tarkoituksena oli, että suomalainen ja Karjalan tasavallan hankeosapuoli ovat yhteydessä toisiinsa sähköpostitse ja jatkavat hankesuunnittelua englanninkielellä. Riittävän valmiustilan ilmaannuttua on ajatuksena järjestää hankeosapuolten ja Tacis- ja Interreg-asiantuntijoiden ja hallinnon asiantuntijoiden hankekohtaiset kehittämistapaamiset.

Osoittautui, että suomalaiset toimijat kaipaavat vielä yhteistä tapaamista jatkotoimien selkeyttämiseksi. Tämän vuoksi järjestettiin yhteistapaaminen suomalaisten hanketoimijoiden ja KEKE-tiimin kesken.

Seminaarin jälkeen tuotettu uusi materiaali vietiin [www-sivulle](http://www.minedu.fi/opm/hankkeet/sisu/kulttuurimatkailu/joensuu/hankeluettelo.html), mm. hanketaulukko (www.minedu.fi/opm/hankkeet/sisu/kulttuurimatkailu/joensuu/hankeluettelo.html), josta on pääsy kunkin teeman tarkempaan esitteeseen, teemoihin liittyviin hanke-ehdotuksiin ja nii-

den seminaarissa saamiin Tacis-, Interreg- ja muiden asiantuntijoiden kommentteihin.

Seminaarin jälkeen todettiin, että Petroskoista vuonna 2000 alkaneen kehittämistyön kuluessa oli kertynyt mittavasti käytännöllistä ja menetelmällistä uutta tietoa siitä, miten Euroopan unionin raja-alueilla, varsin vaikeissa olosuhteissa, voidaan hallinnon tukemana saada aikaan laajoja ja syvällisiä kehitysprosesseja. Koska erityisesti opetusministeriön rakennerahastoyksikkö arveli saaduista kokemuksista ja käytetyistä menetelmistä olevan hyötyä myös muille toimijoille ryhdyttiin koostamaan käsillä olevaa julkaisua. Julkaisu osoittaa omalta osaltaan yhteistyökulttuurin luomisen tärkeyden ja sen toivotaan auttavan hyödyntämään tätä yhteistoimintamallia myös muiden EU-maiden raja-alueilla.

Karjalan tasavallassa:

Seminaarin kulttuuri-, nuoriso- ja luontomatkailusta kiinnostuneiden osanottajien joukossa oli Karjalan tasavaltaa edustamassa valtionhallinnon, tasavalan koulutus- ja kulttuurilaitosten, tieteellisten tutkimuslaitosten, luonnonsuojelujärjestöjen ja matkailualan edustajia.

Joensuun seminaarin tärkeimmäksi saavutukseksi nousi seminaarissa esiteltyjen hankkeiden yksityiskohtainen käsittely. Seminaarin aikana, Tacis- ja Interreg-ohjelmien asiantuntijoiden avustuksella, määriteltiin esitettyjen hankkeiden vahvuudet ja heikkoudet. Nämä Suomen opetusministeriön vahvistamat suositukset toimivat lähtökohtana tulevalle rakenteelliselle työlle.

Seminaarin päätteeksi valittiin kunkin hankkeen kehittämisestä, rahoituksesta ja sovittuun tapaan toteuttamisesta vastaavat henkilöt (kts. liite 7). Tällä hetkellä jokaisen hankkeen parissa työskennellään rajan molemmin puolin. Keskeisimpinä hanketoiminnan kehittämistä koordinoivina keskuksina toimivat Suomen opetusministeriö ja Karjalan tasavalan opetus- ja nuorisoasiainministeriö.

Seminaarissa esitettiin erilaisia näkemyksiä kulttuuri- ja luonnon perinnön parissa tapahtuvasta hanketoiminnasta. Karjalan kalliopiiirroksiin tutustuttavasta hankkeesta puhui Karjalan kotiseutumuseon johtaja Alesandr Zhulnikov, Viananmeren kalliopiiirroksien museon johtaja Vera Krotova, Karjalan

tieteiden akatemian Kieli-, kirjallisuus- ja historia-instituutin tutkija Nadezhda Lobanova. Samoin kuin Viananmeren maitovalaiden tarkkailuprojektissa on tässäkin hankkeessa välttämätöntä löytää kaikille hankkeeseen osallistuville tahoille sopiva ratkaisu, jonka edellytyksenä ei pelkästään ole kohteiden säilyttäminen tuleville sukupolville, vaan myös niiden tuominen matkailun piiriin, minkä ansiosta tulevat tulot voidaan ohjata tieteelliseen tutkimukseen, alueen infrastruktuurin kehittämiseen ja voidaan myötävaikuttaa alueen sosiaaliloudelliseen kehitykseen. Yllä mainittujen hankkeiden työryhmien haastavana tehtävänä on ratkaista tieteen ja käytännön välillä vallitseva ristiriita.

Seminaarien käytännön järjestelyt ja talous

Kaikki seminaarit järjestettiin Suomen opetusministeriön ja Karjalan tasavallan kulttuuriministeriön ja opetus- ja nuorisoasiainministeriöiden yhteistyönä. Sitä on tehty virkatyönä ja muiden toimijoiden suuren vapaaehtoisen työpanoksen avulla. Taloudelliset resurssit ovat olleet pieniä.

Petroskoin seminaarissa järjestelyistä vastasivat ministeriöt ja turismi- ja urheiluasian valtionkomitea. Seminaarin rinnalla työskenteli myös Sinisen Kulttuuritien-seminaari. Suomalaisten matkapalvelut tilattiin Suomi-Venäjä-Seuralta. Suomalaistalle osapuolelle seminaarissa oli osallistumismaksu, joka kattoi matkat ja majoitukset. Suomalaisten ja Karjalan tasavallan osallistujien tulkkauskulut ja julkaisukulut katettiin lähialue-määrärahalla. Karjalan osapuoli vastasi osanottajiensa matka-, majoitus- ja järjestelykuluista paikan päällä.

Suomessa järjestetyille seminaareille on etsitty aiheesta kiinnostunut yhteisjärjestelijä paikkakunnalta. Kuhmossa tämä oli Juminkekosäätiö, Helsingissä Suomalaisen Kirjallisuuden seura ja Joensuuissa Joensuun kaupunki. Osallistumismaksuja ei ole ollut, esiintyjät ovat tulleet paikalle omasta kiinnostuksestaan ilman luentopalkkioita (lukuun ottamatta Tacis-konsultointia). Suomalaiset osallistujat ovat vastanneet omista matka- ja majoituskustannuksistaan. Karjalan tasavallan osapuoli on vastannut omista matkakustannuksistaan, majoituksen on tarjonnut Suomen opetusministeriö.

Varoja kerättiin useista lähteistä, ja pienistä määrärahoista saatiin kokoon seminaarien järjestämistarvit. Suuri kustannuserä on kertynyt simultaani- ja muiden tulkkausten järjestämisestä ja materiaalien kääntämisestä.

Kuhmon seminaarin toteuttamiseksi Suomen opetusministeriö myönsi avustuksen Juminkekosäätiölle, joka hoiti Kuhmo-talon varaukset, seminaari-ruokailujen ja tulkkausten järjestelyt, laskunmaksukäytännöt ym. järjestelytehtävät.

Helsingin seminaarin kustannukset katettiin viestintäkulttuuriyksikön ja nuorisoyksikön kehittämismäärärahoista, ja rakennerahastoyksikön varoista rahoitettiin seminaarikahvitukset. Yhteisjärjestelijä Suomalaisen Kirjallisuuden seura tarjosi tilat seminaarin käyttöön ilman veloitusta. Tulkkauskuluja ei tässä seminaarissa syntynyt, paitsi varakulttuuriministeri Antonina Kamirovan henkilökohtaisen tulkin kulut.

Joensuun seminaarin toteuttamiseen opetusministeriö myönsi avustuksen yhteistyökumppanina toimineelle Joensuun kaupungille, joka hoiti mm. seminaarin tila-, tulkkaus-, ruokailu- ja majoitusasiat. Tämän lisäksi seminaarikuluja katettiin ministeriön kehittämismäärärahalla. Suurena apuna seminaarin kokoon saamisessa oli opetusministeriön korkeakouluharjoittelija Katja Alasen 3 kuukauden työpanos.

Seminaarien puheenjohtajina ovat toimineet pääasiallisesti Suomen puolelta neuvotteleva virkamies Olli Saarela ja neuvotteleva virkamies Paula Tuomikoski ja Karjalan tasavallan puolelta varakulttuuriministeri Antonina Kamirova ja varaopetusministeri Jelena Antoshko. Seminaarien pääasiallisena organisaattorina on toiminut KEKE-tiimin sihteeri Tarja Mäkinen.

Seminaareista konkreettisiin hankkeisiin

Reilun kahden ja puolen vuoden mittaisen Suomen ja Karjalan tasavallan ministeriöiden välisen yhteistyön ja kolmen kaksipäiväisen yhteisseminaarin ja yhden yksipäiväisen suomalaisille suunnatun seminaarin jälkeen on astuttu uuteen vaiheeseen. Alkuperäisten tavoitteiden mukaisesti painopiste on siirtynyt hanketasolle. Yhteisten kohtaamisten ja toimijoiden ideoiden kokoamisen tuloksena on löydetty viisi hankekokonaisuutta, joihin halutaan yhdessä panostaa.

Hankkeet ovat valastarkkailuhanke, lintumatkailuhanke, arkeologia- ja kulttuurireittihanke, sotahistoriaan liittyvä matkailuhanke sekä nuorisotyöpajat matkailun osana -hanke.

Kullekin hankkeelle on etsitty ja löydetty toimijat molemmin puolin rajaa. Heidät on saatettu yhteen ja meneillään on hankkeiden sisältöjen yksityiskohtaisempi kehittäminen. Kun toimijat ovat saaneet hankesuunnitelmansa pidemmälle, seuraavana vaiheena on rahoitusneuvonnan antaminen. Tarkoituksena on järjestää hankkeille Tacis-, Interreg- ja mahdollisesti muiden soveltuvien rahoitusasiantuntijoiden neuvontatukea hankkeille.

Valastarkkailumatkailu

Valastarkkailuhanke kohdistuu Vienen meren maitovalaiden tarkkailumatkojen kehittämiseen. Hanke kuuluu osana Solovetskin saaren luonto- ja kulttuuriarvojen säilyttämisprojektiin, jonka kohteina ovat meribiologia, metsäbiologia, Jänissaaren jatulintarhat, luostarin herbaario ja Andrevskin saari. Maitovalaisiin keskittyvä meribiologinen asema pyrkii yhdistämään suojelun lainsäädännöllisin toimenpitein, kestävän luontomatkojen kevyellä infrastruktuurilla sekä luonnontieteellisen tutkimuksen. Valaiden tarkkailumatkat ovat kesällä 2001 lähteneet käyntiin. Valaita voi tarkkailla rannan lintutornista. Saarelle on tarkoitus rakentaa n. 2 km mittainen pitköspuuluontopolku meribiologiselle asemalle. Se mahdollistaa valaiden tarkkailun ilman moottori-käyttöisiä aluksia. Muita valastarkkailun piirissä tapahtuvia toimenpiteitä ovat retkien yhteydessä järjestettävät luennot ja opastukset valaista, eläinten käyttäytymisen kartoitukset. Valaista kertova elokuva julkistettiin keväällä 2003 ja lisäksi on valmistunut valaista kertova kirja "Vienenmeren luostarisaa-ren maitovalaat".

Vienen meren maitovalaita.
Kuvaaja: Hernan Patiño.

Valastutkijat Rauno Lauhakangas, Vassily Kovalenko ja Jim Nollman Vienan merellä Solovetskin saarten lähistöllä.
Kuvaaja: Hernan Patiño.

Hankkeen avulla etsitään edellytyksiä kestävä kehityksen valasmatkailulle. Hankkeesta vastaavat pyrkivät kehittämään Tacis-ohjelmaan soveltuvaa hanketta, jossa tehtäisiin mm. Vienanmeren maitovalaspopulaation kartoitus. Matkailu nähdään hankkeessa yhtenä keinona tukea ja suojella luontoa ja eläimiä. Hankehakemus jätettäneen tammikuussa 2004.

Toimijoina hankkeessa ovat: Suomen puolelta valasiantuntija Rauno Lauhakangas Helsingin yliopistosta ja Markku Kaukoranta Petroskoin Tacis-toimistosta ja Karjalan puolelta Anna Kirova Belomorskin paikallishallinnosta, Vera Krotova Paikallishistorian museosta, Elena Sologub Kulttuuri-aloitteiden keskukselta ja Vsevolod Belkovich Moskovan merentutkimusinstituutista.

Lintumatkailu

Lintumatkailuhankkeessa selvitetään lintumatkailun edellytyksiä tarjota työtä ja toimeentuloa Aunuksessa. Aunuksen pellot ovat yksi Euroopan suurim-

mista villihanhiensa pysähtymispaikoista. Vuosittain muutama miljoona hanhea levähtää ja pesii Aunuksen pelloilla toukokuun alussa. Aunuksessa tapahtuvaa lintumatkailuun liittyvää toimintaa halutaan kehittää ja laajentaa. Aiemmin Aunuksessa on pidetty tutkijaornitologien konferensseja, ulkoilmatapah-tumia, näyttelyitä. Toiminnan päämääränä on kiinnittää yleinen huomio villihanhiensa suojelun ja säilyttämisen ongelmiin. Päämääränä on myös luon-to- ja kulttuurimatkailun kehittäminen Aunuksen alueella ja lasten ja nuorten perehdyttäminen luon-toon. Tässä hankkeessa pyritään luomaan laajempaa rajat ylittävää yhteistyötä. Hankkeessa on ajatukse-na kartoittaa lintumatkailukohteita ja suunnitella lintumatkailun järjestämistä Aunuksen alueelle. Hanketta on suunniteltu linkitettäväksi Pohjois-Karjalan lintumatkailun kehittämisprojektiin. Projekti saa EU:n aluekehitysrahaston tukea ja toimijana siinä on Pohjois-Karjalan Matkailumarkkinointi/Karelia Expert matkailupalvelu. Toimijoina Aunuksen lintumatkailun kehittämishankkeessa on kuultu Suomen puolelta Ari Latjaa em. Pohjois-Karjalan

lintumatkailuhankkeesta, Olli-Pekka Turusta Luonnonsuojeluliitosta, sekä Suomen BirdLife ry:tä ja Karjalan puolelta Natalia Shiskinaa Aunuksen paikallishallinnosta.

Villihanhia Aunuksen pellolla. Kuvaaja: Igor Georgievsky.

Arkeologia- ja kulttuurireittihanke

Arkeologia- ja kulttuurireitti- hankkeessa pyritään kehittämään ja kartoittamaan kulttuurireittejä, jotka hyödyntävät alueidemme arvokkaita arkeologisia kohteita. Toimijana Suomen puolelta hankkeessa on johtaja Leena Lehtinen Kierikkikeskuksesta. Kierikkikeskus on arkeologinen näyttely- ja toimintakeskus Yli-Iissä Pohjois-Pohjanmaalla. Muita hankkeen suomalaisia toimijoita ovat kuraattori Raija Partanen Jyväskylän taidemuseosta ja Jyväskylän kaupunki. Karjalan puolelta hanketahoina ovat johtaja Elena Sologoub Kulttuurialoitteiden keskuksesta, Kulttuuriministeriö, Urheilun ja turismin valtionkomitea ja Karjalan kulttuuriopisto. Hankkeessa kehitetään kulttuuri- ja esihistoriamatkailua laajasti käsitettynä hyödyntäen Kierikkikeskuksen tuotteistamisosaamista. Karjalan tasavallan museoiden kehittäminen on hankkeen mielenkiinnon kohteena. Toimijat ovat yhtä mieltä yhteistyön päämääristä, ja he ovat harjoittaneet tiivistä yhteydenpitoa ja toimittaneet aktiivisesti materiaaleja toisilleen. Hankkeen toimenpiteitä ovat alueiden kulttuuriperinnön tutkimus, opintomatkat Suomen museoihin, asian- tuntijaverkoston ja informaatioaineiston luominen,

kulttuurireittien kehittämiseen sekä oppaiden ja henkilökunnankouluttamiseen tähtäävät seminaarit, julkaisujen tuottaminen ja internetaineiston tuottaminen sekä markkinointi. Petroskoin, Kostamuksen, Kemin, Belomorskin, Karhumäen, Aunuksen ja Sortavalan museot yhdessä suomalaisten toimijoiden kanssa valitsevat kulttuurireitin kohteet. Maaliskuussa 2003 hankkeesta on jätetty Tacis- rahoitushakemus, jonka tulos selviää syyskuussa 2003.

Kalliopiirroksia Belomorskissa. Kuvaaja: Igor Georgievsky.

Pietari I:n patsas Petroskoissa. Kuvallähde: Karjalan tasavallan historian ja kulttuurin muistomerkkien suojelun ja käytön valtionkeskus.

Puusilta Aunuksessa. Kuvälähde: Karjalan tasavallan historian ja kulttuurin muistomerkkien suojelun ja käytön valtionkeskus.

Sotahistoriaan liittyvä matkailu

Sotahistoriallinen matkailu -hankkeessa ajatuksena on kartoittaa Suomen ja Venäjän sotahistoriaan liittyviä matkailullisesti relevantteja kohteita Karjalan tasavallassa ja palvella sotahistoriasta kiinnostuneita matkailijoita tuotteistamalla niitä. Toimijoina Suomen puolelta ovat Ari Raunio Suomen sotahistoriallisesta seurasta ja Karjalan puolelta Vladimir Dybin historiallisten ja kulttuurimuistomerkkien suojelun ja käytön valtionkeskuksesta ja Juri Kilin Petroskoin yliopistosta. Suomen Sotahistoriallinen seura on lähettänyt Karjalan tasavaltaan ehdotuksensa yh-

teistyön sisällöistä. Se ehdottaa, että päätoimenpiteenä hankkeessa olisi luoda internetiin sivusto, ja tuottaa sinne materiaalia yhteisestä sotahistorias-tamme, mm. asiategstejä, karttoja, tietoa kohteista sekä myös matkailijaa palvelevaa informaatiota teistä, huoltoasemista, majoitus- ja ravitsemuspalveluis-ta yms. Lisäksi toimijoiden ehdotetaan pyrkivän aja-maan parannuksia matkailun helpottamiseksi alueilla.

Sotahistoriallisen Seuran vuoden 2002 syysretkellä olijat kuuntelemassa professori Juri Kilin selvitystä Karhumäen suunnan tais-teluista neuvostoliittolaisesta näkökulmasta. Kuvaaja: Ari Raunio.

Sotahistoriallisen Seuran vuoden 2002 syysretkellä olijat kuvaamassa Nurmoilan kylää Aunuksessa. Kuvaaja: Ari Raunio.

Nuorisotyöpajat matkailun osana

Nuorten työpajat matkailun osana -hankkeen ajatuksena on tukea nuorten sosiaalista ja ammatillista kehitystä viemällä suomalaisten nuorten työpajatoiminnan kokemusta Karjalan tasavaltaan. Sen yhteydessä halutaan kehittää työpajatoimintaa, jonka kautta voidaan tuottaa matkailijoille myytäviä tuotteita ja palveluita. Hanke on osa laajempaa rakenteellista nuorisotyötä, jonka tavoitteena on ennaltaehkäisevän nuorisotyöjärjestelmän rakentaminen esim. järjestämällä työpaja- ja Avartti-toimintaa. Hankkeen koordinoinnista vastaavat opetusministeriön nuorisoyksikkö, Itä-Suomen lääninhallitus, Nuorten Palvelu ry ja Karjalan tasavallan opetusministeriö ja Karjalan alueellinen yhteiskunnallinen hyväntekeväisyysäätiö ("yhteiskunnallisten nuorisoa koskevien aloitteiden säätiö").

Karjalan tasavallan opetusministeriön alaisessa nuorten toimintakeskuksessa Petroskoissa on aloitettu nuorten työpajatoiminta vuonna 2001. Tavoitteena on muodostaa toimintakeskuksesta laaja-alainen nuorisopalveluiden keskus. Hankkeeseen ovat sitoutuneet Karjalan tasavallan opetusministeriö ja Karjalan alueellinen yhteiskunnallinen hyväntekeväisyysäätiö sekä Suomesta Nuorten Palvelu ry ja Joensuun nuorisoverstas. Suomen opetusministeriö on tukenut hanketta pienellä starttirahalla. Venäjän federaation työ- ja sosiaaliministeriö on myös lupautunut osallistumaan nuorten työpajan kustannuksiin. Lisäksi toimintakeskus on tarkoitus sitoa osaksi laajempaa ennaltaehkäisevän päihdetyön Tacis-hanketta. Hankkeen koordinaattorina on myös Venäjän federaation virkamiesakatemia Karjalan filiaali.

Nuorten Avartti-ohjelman tunnustenjakoilaisuus Särkilahdella tammikuussa 2003. Kuvaaja: Henri Alho.

Internetin käyttö työskentelymetodina

Yhteistyön sujuvuuteen on ratkaisevasti vaikuttanut internetin käyttö yhtenä yhteistyövälineenä. Kuten edellä on käynyt ilmi, KEKE-Karjala yhteistyötä varten perustettiin omat suomen- ja venäjänkieliset www-sivut Suomen opetusministeriön verkkosivuille heti Petroskoin seminaarin jälkeen keväällä 2000. Sivut ovat kehittyneet ajan kuluessa. Nykyisen pääsivun alla on Petroskoin seminaarin, Kuhmon seminaarin, Helsingin seminaarin ja Joensuun seminaarin sivut. Seminaarien ohjelmat, osallistujat, esitykset ja esimerkiksi konsulttien kommentoinnit hanke-ideoihin löytyvät referoituina sivuilta. KEKE-tiimin toiminnasta kerrotaan sivuilla, kaikki kokousmuistiot on viety sivuille heti kokousten jälkeen. Kaikki saadut hanke-ehdotukset on viety sivuille sitä mukaan kun niitä on saatu, ja myöhemmin ehdotukset ryhmiteltiin teemoittain. Kaikki tekstit on käännetty ja viety sivuille opetusministeriön toimesta myös venäjän kielellä. Tästä ovat vastanneet KEKE-tiimin jäsen toimitusjohtaja Natalia Erchova Media Comnatelista sekä opetusministeriön korkeakouluharjoittelijat.

Internet-sivujen luomisella tähdättiin hallinnollisten kehittämistointien avoimuuden lisäämiseen ja kansalaisyhteiskuntaprosessin vahvistamiseen niin Suomessa kuin Karjalan tasavallassa. Internet-sivut ovat mahdollistaneet katkeamattoman informaation kulun maantieteellisistä etäisyyksistä ja eri äidinkie-

lestä huolimatta hankkeen suomalaisten ja Karjalan tasavallan osapuolten välillä.

Hanketoimijoille internet-sivut ovat olleet yhteistyön perusedellytys. Internetin hyödyntäminen tuli mahdolliseksi vuoden 2000 jälkeen, kun Karjalan tasavallassa tapahtui nopea internet-verkon käyttöönoton laajentuminen. Käytäntönä on ollut, että toinen hankeosapuoli toimittaa kehittämissuhteensa internet-sivuille ja toinen reagoi niihin. Kieli-ongelma ylitetään opetusministeriön avustaman käännöstoiminnan avulla. Avoimuus toteutuu siis myös hankekehittelyssä ja tarjoaa siten myös muille kiinnostuneille mahdollisuuden seurata hankkeen etenemistä ja verkottua. Internet-aineisto toimii samalla myös koko hankkeen dokumentaatio-arkistona, joka on avoin kaikille.

Karjalan tasavallan edustajat ovat erityisesti korostaneet internetin erityistä merkitystä yhteistyön toimivuuden takaajana ja kehittämistyön avaimena.

Hankkeista saadut kokemukset ja jatkotyö niiden pohjalta

Suomen ja Karjalan tasavallan kulttuuri-, luonto- ja nuorisomatkailuyhteistyö on edennyt vapaamuotoisesti ja omaehtoisesti, mutta silti pitkäjänteisellä tavalla. Yhteistyöprosessissa lähdettiin liikkeelle kestävä kehityksen matkailun kehittämisen tarpeen tunnistamisesta miltei tyhjin käsin, muutaman toimijan varassa, vailla tarkkaa ajatusta tavoitteista, toimijoista, etenemisestä tai edes käsitteistä. Ensimmäisen seminaari Petroskoissa muodostui jälkikäteen tarkastellen lujaksi peruskiveksi, jonka päälle on pystytty rakentamaan uutta kerros kerrokselta. Prosessin kuluessa kestävä kehityksen periaatteet ovat juurtuneet useiden toimijoiden ajattelun taustalle ja asettuneet sinne luontevaksi kehittämistyön ohjenuoraksi. Toimijoiden kirjo on esiintynyt laajana prosessin varrella ja erilaisia yhteistyökudoksia on syntynyt. Aina uusissa kohtaamisissa on nostettu esiin Petroskoin päätöslausuma kerta kerran jälkeen ja sitä on välitetty uusille toimijoille. Periaatteiden asetuttua yhteisen ajattelun pohjaksi toimijat alkoivat tuoda esiin hankeideoitaan. Hankeideoiden esiinnousun jälkeen tuli vuoroon ideoiden jäsentely ja voimavarojen keskittäminen valittuihin kokonaisuuksiin. Valaidentarkkailumatkailu, lintumatkailu, arkeologia- ja kulttuurireitit, nuorisotyöpajat matkailun osana ja sotahistoriaan liittyvä matkailu löytyivät maidemme kulttuuri-, luonto- ja nuorisomatkailun kiintoisiksi mahdollisuuksiksi, joita suomalaiset ja Karjalan tasavaltalaiset toimijat haluavat viedä eteenpäin.

Olennaista hankkeissa oli se, että ne syntyivät paikan päällä, paikallisten toimijoiden aloitteesta ja ideoinnista. Sananparren "ei kannettu vesi kaivossa

pysy" mukaisesti on annettu arvo paikallisen, usein pientenkin toimijoiden ideoille ja uskottu, että kestäviä tuloksia saadaan aikaan vain, kun yhteistyötä jatketaan integroiden lisää paikallistason toimijoita mukaan. Hallinnon rooli on ollut toimia yhdyssiteenä, tarjota paikka ja puitteet kohtaamisille, ideoiden syntymiselle ja toisten ymmärtämiselle. Lisäksi on tunnustettu, että voimavarat eivät riitä kaikkien matkailun kehittämiseen ja kaikkien ongelmien poistamiseen, vaan on syytä keskittyä muutamaa yhdessä valittuun kokonaisuuteen.

Hankkeita on haluttu auttaa lentoon nousussa. Hallinnon rooli on jäämässä taustatukijan rooliksi. Hankkeet alkavat kantaa omillaan.

Prosessin ja hankkeiden perusteella arvioituna kulttuuri-, luonto- ja nuorisomatkailun kehittämisen yhteistyöprosessin vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhat ovat seuraavia.

Vahvuudet

- laaja toimijoiden verkko, hallinnon ja käytännön toimijoiden yhteistyö
- motivoituneet ihmiset
- pitkäjänteinen toiminta
- hallinnon mukanaolon tuoma suoja ja tuki hankkeille
- toiminnan vapaamuotoisuus ja joustavuus
- paikallistasolta lähtevät hankeideat
- mahdollisuus käyttää internetiä tiedonvälityskanavana

Heikkoudet

- pienet taloudelliset, aika- ja työvoimaresurssit
- rakenteellisiin ongelmiin hidasta ja vaikeaa vaikuttaa hankelähtöisen toiminnan kautta
- kieliongelmat hidastavat hanketoimijoiden yhteistyösiteitä

Mahdollisuudet

- kestävien yhteistyösuhteiden syntyminen
- kulttuuri- ja luonto- ja nuorisomatkailun aktivoituminen edelleen
- kestävä kehityksen ajattelun leviäminen edelleen
- voi toimia mallina ja rohkaisuna muille rajat ylittävistä yhteistyöstä kiinnostuneille
- hallinnon transparensin lisääntyminen ja kansalaisyhteiskuntaprosessin vahvistuminen

Uhat

- hankkeet voivat olla haavoittuvia, koska yksittäisten toimijoiden työpanoksen varassa on paljon
- EU-rahoituskanavien yhteensovittamisen aiheuttamat ongelmat hankkeille rahoitusta haettaessa
- muut epävakaukset yhteiskuntakehityksessä ja esim. lainsäädännössä ja rajamuodollisuuksissa voivat vaikeuttaa toimintaa
- ongelmat matkailun tuomien riskien hallinnassa ja eri intressiryhmien yhteisymmärryksen saavuttamisessa

Tulevaisuudessa Suomen ja Karjalan kulttuurihallinnot edistävät Suomen ja Karjalan tasavallan kestävän kehityksen kulttuuri-, luonto- ja nuorisomatkailuyhteistyötä auttamalla hankkeita kehittymään. Tästä esimerkkinä on mm. se, että Interreg- ja Tacis-ohjelmiin liittyvä neuvonta ja ohjaus jatkuu ao. kulttuurihallinnoissa.

Tuettavien kulttuurimatkailuhankkeiden pääasiallisena rahoituslähteenä ovat EU:n ja jäsenmaiden kansalliset rahoitukset. Keskeisinä asioina EU:n ohjelmiin perustuvassa hankkeistuksessa korostetaan seuraavia:

1. toimintaa toteuttavat toimijat sitoutuvat yhteiseen hankkeeseen
2. kukin hanke keskittyy siihen, missä se on hyvä. Mikäli hankkeella on ongelmia esimerkiksi hallinnoinnissa, sen kannattaa ottaa mukaan sellainen toimija, joka pystyy hoitamaan talous- ja projektihallintoon liittyvät tehtävät.
3. toiminta perustuu aina ohjelmiin
 - ohjelmat auttavat hankkeiden strategisessa ja pitkäjänteisessä kehittämisessä
4. oikeat toimijat verkostoituvat keskenään
5. hankkeissa mietitään, mitä lisäarvoa, mitä uutta ja innovatiivista hanke tarjoaa, sellaista mille on oikeaa tarvetta

Kulttuurin merkitystä alueen kehittäjänä on korostettava jatkossakin. Kulttuuriala on merkittävä työllistäjä. Aikojen saatossa se ollut merkittävä ja luonteva silta raja-alueen kulttuurien välillä. Tätä kehitystä pitää tukea jatkossakin kytkien kulttuurimatkailua tiiviimmin kestävä kehityksen elinkeinotoimintaan.

Suomen ja Karjalan tasavallan Petroskoin seminaarissa alkanut hankeyhteistyö dokumentoidaan käsillä olevassa julkaisussa ja viedään EU:n ja Venäjän viranomaisille ja muille toimijatahoille tiedoksi esimerkkinä pitkäjänteisestä prosessityöskentelystä. Julkaisusta tehtävät kieliversiot auttavat tiedon leviämistä ja toimintamallin laaja-alaista hyödyntämistä.

Toiminnan kehittymistä on helppo jatkossakin seurata kestävä kehityksen kulttuurimatkailun [www-sivuilla:](http://www.sivuilla:)

www.minedu.fi/opm/hankkeet/sisu/kulttuurimatkailu_karjala.html

Sivustojen kieliversiot edistävät tiedon saamisen helppoutta. Käsillä olevan julkaisun levittämisen edistämiseksi sivuilta tehdään linkki ao. julkaisun sähköiseen versioon.

Kestävä kehityksen kulttuurimatkailun yhteistyön tulevaisuus riippuu etenkin toiminnan toteuttajista ja toiminnan kohdentamisesta. Kulttuurimatkailun sektorilla on tulevaisuudessakin useita kehitettäviä aloja. Tietoyhteiskuntakehitys ja etenkin sisällöntuotanto ja monet tähän liittyvät hankkeet edellyttävät innovatiivisuutta ja uusia avauksia.

Käsillä olevassa julkaisussa raportoitu työ kuvaa toiminnan monivaiheisen alkuprosessin. Tietämyksen kehittämisprosessin kulusta, menestyksistä ja heikkouksista toivotaan tarjoavan muille toimijoille ideoita omien tavoitteidensa toteuttamiskeinojen kehittämiseksi. Karjalan ja Suomen kulttuurimatkailun kehittämisessä nyt saatujen kokemusten arviointi ja hankkeiden kehittymisen seuraaminen on tärkeä vaihe ja tulevaisuuden haaste. Toiminnan systemaattisuus sekä hyvistä ja huonoista käytännöistä oppiminen muodostavat tukirangan, johon luovuuden on hyvä kiinnittyä.

Pietari-Paavalin kirkko Virman kylässä Belomorskin alueella. Kuvaaja: Igor Georgievsky.

Kulttuurimatkailu ja kestävä kehitys

Seminaari Petroskoissa 22. - 23.5.2000

Ohjelma

Maanantai 22.5.2000

Aamiainen

09.15	Kuljetus hotelli Kareliasta seminaaripaikalle Lasten ja nuorten Kulttuuripalatsi
10.00 - 10.30	Seminaarin avaus, Seminaarin saamat tervehdykset Ylijohtaja Kalevi Kivistö, Opetusministeriö, Suomi Karjalan tasavallan kulttuuriministeri Tatjana N. Kalashnik
10.30 - 11.00	Kulttuuri- ja luontomatkailu Karjalan ja Suomen välisessä matkailun yhteistyössä; Karjalan tasavallan tavoitteita ja rahoituksen kehitysnäkymiä Karjalan tasavallan ulkoministeri V.A. Shjamin
11.00 - 11.30	Kestävän kehityksen periaatteet luonto- ja kulttuurimatkailussa Yli-intendentti Mikko Härö, Museovirasto Johtaja Vladimir Dybin, Kulttuurihistoriallisten muistomerkkien suojelukeskus - Karjalan kulttuurihistoriallinen perintö ja matkailulliset mahdollisuudet
11.30 - 13.00	Kulttuurimatkailuyhteistyö-esimerkkejä Kirjailija Markku Nieminen - Kulttuuriyhteistyö Vienan Karjalassa Johtaja Oleg Tshervjakov, Vodlajärven kansallispuisto Kulttuurisihteeri Kimmo Aaltonen, Opetusministeriö - Ekologinen metsämatkailu Johtaja Galina Stepanova, Lasten ja nuorten matkailukeskus Karin Eriksson, Sinisen kulttuuritien edustaja Läänintaiteilija Kari Niskasaari - Kestävän kehityksen kulttuurimatkailun edistäminen koulutuksen avulla
	Keskustelua
13.00 - 15.00	Lounas, hotelli Karelia
15.00 - 16.00	Interreg III, TACIS ja lähialueyhteistyö rahoittajina Aluekehityspäällikkö Sisko Kaarto, Pohjois-Karjalan liitto Johtaja Seppo Viitala, Tacis Technical Office, Petroskoi Ylitarkastaja Riitta Harkimo-Rumbin, Kauppa- ja teollisuusministeriö - kysymyksiä alustajille

16.00 - 18.00 Ryhmätyö: Kestävän kehityksen kulttuurimatkailu
-julistuksen käsittely ja hankkeiden identifioinnin aloittaminen

Ryhmä A Kulttuurimatkailukohteiden identifiointi,
pj. Natalja Vavilova, vpj. Hannele Koivunen

Ryhmä B Luontomatkailukohteiden identifiointi

pj. Juhani Kytö, vpj. Oleg Tshervjakov

Ryhmä C Nuorisomatkailukohteiden identifiointi,

pj. Elena Antoshko, vpj. Olli Saarela

Ryhmä D Sinisen tien ryhmä

pj. Heikki Koivuniemi, vpj. V. Tsheronin

18.00 Kuljetus seminaari paikalta hotelli Kareliaan

19.00 Päivällinen, hotelli Karelia

Kulttuuriohjelmaa

Tiistai 23.5.2000

Aamiainen

08.30 Kuljetus hotelli Kareliasta seminaari paikalle

09.00 - 11.50 Ryhmätyö: kestävän kehityksen matkailukohteiden esittely ja identifiointi jatkuu

12.00 - 12.30 Karjalan matkailu -näyttelyn avaaminen

13.00 - 15.00 Lounas, hotelli Karelia

15.00 - 17.00 Seminaarin päätöslauselman käsittely ja kestävän kehityksen
matkailukohteiden nimeäminen työryhmätyön pohjalta
Ylijohtaja Kalevi Kivistö ja Karjalan tasavallan ministerit
Asiantuntijat ja päätöksentekijät vastaavat hankkeiden
toteuttamismahdollisuuksia koskeviin kysymyksiin

17.00 Kuljetus seminaari paikalta hotelli Kareliaan

19.00 Päivällinen, hotelli Karelia

Kulttuuriohjelmaa

Keskiviikko 24.5.2000

Seminaarin oheisohjelmaa

Tutustuminen Karjalan tasavallan kulttuuri- ja luontomatkailukohteisiin

Besov Nos kalliopiirroset

Prääsän kylään ja lähistöllä olevaan karjalaiskylään tutustuminen

Kizhin saari

Petroskoin seminaarin päätöslauselma

Seminaari Petroskoissa 22. - 23.5.2000

Kestävän kehityksen periaatteet Suomen ja Karjalan tasavallan välisessä kulttuurimatkailussa

Kulttuurimatkailu -termi tarkoittaa tässä julkilausumassa luonto-, nuoris- ja kulttuurimatkailua.

Hyväksytty Petroskoissa 22. - 23.5.2000 Suomen opetusministeriön ja Karjalan tasavallan kulttuuriministeriön, opetus- ja nuorisoministeriön sekä turismi- ja urheiluasiain valtionkomitean järjestämässä yhteisseminaarissa. Seminaariin osallistui yhteensä 74 henkilöä Suomesta ja 100 henkilöä Karjalan tasavallasta.

Suomen ja Karjalan tasavallat sijaitsevat Euroopan pohjoisella havumetsävyöhykkeellä, jolle on leimallista harva asutus ja erämaaluonto samoin kuin moninaiset esihistoriallisen ja historiallisen ajan kulttuurivaiheista todistavat kulttuurimaisemat, -muistomerkit, kylät ja kaupungit. Alueiden luonto ja kulttuuri tarjoavat matkailulle mielenkiintoisia kohteita.

Maailman mittakaavassa matkailu on voimakkaasti kehittyvä elinkeino. Kansainvälisissä matkailutrendeissä on nähtävissä suuntautumista erikoistuneeseen pienimuotoiseen kulttuuri- ja luonnonarvoja painottavaan matkailuun. Tämä kestävän kehityksen periaatetta noudattava kulttuuri- ja luontomatkailu tarjoaa Suomelle ja Karjalan tasavallalle myönteisiä kehittämisenäköaloja.

Matkailu on alueiden ja niiden kulttuurimuistomerkkien ja arvojen kehityksen kannalta suuri mahdollisuus, mutta voi olla joissakin tapauksissa myös

uhka. Lukuisat esimerkit osoittavat, miten maailman kulttuuriperintöön kuuluvat kohteet saattavat kuluu liiallisen tai väärin organisoidun turismin vuoksi. Harvaan asutuilla alueilla nykyiset turismin muodot voivat uhata perinteistä elämänmuotoa ja elinkeinonharjoitusta, jotka ovat monien perinteisten kulttuurien kestävän kehityksen pohja.

Alkuperäiskulttuurien kulttuuriperintö on varsin haavoittuva. Kulttuuri- ja luonnonympäristön hoito pitäisi järjestää. Luonnonsuojelunäkökohdat pitäisi olla matkailun kehittämisen lähtökohtana.

Lukuisat kansainväliset, niin hallitusten väliset kuin hallituksista riippumattomat, kulttuuri- ja luonnonperintöä vaalivat järjestöt ovat kiinnittäneet huomiota kestävän kehityksen periaatteiden soveltamiseen matkailussa. ICOMOS on Meksikon maailmankongressissaan 23.10.1999 antanut kulttuurimatkailua koskevan julistuksen, jossa kiinnitetään huomiota paitsi kulttuuriturismin aiheuttamiin uhkatekijöihin myös sen tarjoamiin mahdollisuuksiin. Julistus osoittaa samalla, että matkailu on saanut tärkeän tehtävän alueiden kulttuurikohteiden säilyttämisessä, kehittämisessä ja taloudellisten edellytysten luomisessa.

Kulttuurimatkailuseminaari on kaksipäiväisen työskentelynsä aikana tarkastellut kestävän kehityksen periaatteen ajankohtaisuudesta Suomen ja Karjalan tasavallan nykyisen turismin ja sen tulevaisuuden näköalojen kehittämisessä. Kestävä kulttuurinen

kehitys säilyttää ja vahvistaa ihmisen elinpiiriin olennaisia ja arvokkaita piirteitä luoden näin edellytykset asukkaiden hyvinvoinnille. Suomessa ja Karjalassa on jo kokemusta kestävän kehityksen luonto-, kulttuuri- ja nuorisomatkailusta, ja pitää kestävän kehityksen periaatteella toteutettavaa matkailua tärkeänä keinona alueiden työllisyyden turvaamisessa ja taloudellisen kehityksen edistämisessä sekä kulttuurikohteiden säilyttämisessä ja elävöittämisessä. Pedagogisesti järjestetty nuorisomatkailu vahvistaa nuorten tietoisuutta ja mahdollistaa siten kestävän kehityksen periaatteen toteutumisen myös tulevaisuudessa.

Seminaari on luetteloinut Suomen ja Karjalan tasavallan alueelta kulttuuri-, luonto- ja nuorisomatkailukohteita ja -hankkeita, jotka jo noudattavat kestävän kehityksen periaatteita tai joista on mahdollista kehittää sellaisia. Seminaari toteaa, että se tukee molempien maiden museoiden avoimuutta, partnerisuhteiden kehittämistä ja yhteistyötä sekä haluavat lujittaa kulttuurimatkailun avulla alueiden kehittymistä. Osapuolten tarkoituksena on ylläpitää kestävän kehityksen periaatetta noudattavista matkailukohteista hankeluettelo. Sen toivotaan edistävän ja tukevan näiden kohteiden markkinointia.

Seminaari toteaa yhtyen ICOMOSin maailmanjulistuksen periaatteisiin, että kestävän kehityksen kulttuurimatkailua kehitettäessä on välttämätöntä noudattaa seuraavia periaatteita, joihin seminaari on tehnyt täydennyksiä:

1. Matkailu on kulttuurivaihtoa, jonka avulla niin matkailijat kuin paikalliset asukkaatkin voivat kokea ja ymmärtää kohdetta ja sen kulttuuria, ja pääsevät vuorovaikutukseen toistensa kanssa.
2. Kulttuurikohteessa tapahtuvan matkailun on mahdollistettava kestävä kehitys. Seminaari toteaa, että kulttuurimaisemia tulisi käyttää ja kehittää kohteen ehdoilla niin, että rakennusten ohella kasvillisuus, eläimistö ja ihmisen toiminta tukisivat perinteistä kulttuuria ja elinkeinonharjoitusta ja paikallisen väestön elämänmuotoa. Näin voidaan syvällisemmin perehtyä niiden kulttuurimuotoihin ja tukea perinteistä kulttuuria.
3. Matkailijan on voitava kokea matka kulttuurikohteeseen tyydyttävänä ja nautittavana.
4. Paikallisilla asukkailla on oltava ensisijainen asema kehitettäessä matkailua. Seminaari toteaa, että päätöksenteossa on otettava huomioon museo- ja ympäristöviranomaisten asiantuntemus.
5. Taloudellisen hyödyn kulttuurimatkailusta on koiduttava ensisijaisesti paikallisille asukkaille ja yhteisöille.
6. Kulttuurimatkailun on perustuttava kohteen omiin erityispiirteisiin ja olemukseen.

Suomen ja Karjalan kulttuurihallintoviranomaiset tulevat ylläpitämään kestävän kehityksen kulttuurimatkailukohteiden luetteloita omilla internet-kotisivuillaan ja käyttämään maiden asiantuntijoita uusien, nykyisiä vaatimuksia vastaavien kohteiden tunnistamisessa ja uusien matkailureittien luomisessa. On tärkeää luoda uusia kulttuuriturismin internet-tietopalveluja.

Erityisen merkittävää kestävän kehityksen kulttuurimatkailussa on sen tarjoama tuki kohdealueiden taloudelliselle ja työllisyyskehitykselle. Näin ollen kestävän kehityksen kulttuurimatkailukohteiden ja niiden kehittämistyön tulisi saada tukea niin kansallisista kuin kansainvälisistäkin rahoituslähteistä, kuten esimerkiksi Euroopan unionin eri tavoiteohjelmista. Samoin sen tulisi olla merkittävä osaluokka Suomen ja Karjalan tasavallan lähialueyhteistyötä, ja asukkaiden /kansalaisten keskinäistä vuorovaikutusta.

Matkailua on voitava järjestää niin, että se on turvallista, edullista ja kaikkien saatavilla. Nuoriso-, kulttuuri- ja luontomatkailuun erikoistunutta henkilöstöä tulisi kouluttaa. Matkailun lapsiin ja nuoriin kohdistuvat väärinkäytökset on kyettävä torjumaan.

Suomen ja Karjalan tasavallan maantieteellisestä ja kulttuurisesta yhteydestä seuraa, että useat kulttuuri- ja luontomatkailukohteet, vesi- ja maantieretit ulottuvat molempien maiden alueille. Sen vuoksi kestävän kehityksen kulttuurimatkailuyhteistyö on molempien osapuolten kannalta tarkoituksenmukaista. Kulttuurimatkailua on tarpeen edistää maiden välillä. Kulttuurimatkailun aikaansaama vuorovaikutus edesauttaa kulttuurin ja taiteen kehitystä molemmissa maissa. Tärkeän kehittämisnäköalan tarjoaa myös kansainvälinen matkailu, joka noudattaa molempien maiden läpi kulkevia reittejä.

Seminaaria ja kestävän kehityksen kulttuuri- ja nuorisomatkailua esittelevät internet-sivut ovat osoitteessa: http://www.minedu.fi/opm/hankkeet/sisu/kulttuurimatkailu_karjala.html

Kestävän kehityksen kulttuuri-, luonto- ja nuorisomatkailuyrittäjyyden edistäminen

Suomen ja Karjalan tasavallan asiantuntijoiden työseminaari 27. - 28.9.2001

Paikka: Kuhmo-talo, Koulukatu 1, Kuhmo

Järjestäjät: Suomen opetusministeriö,
Karjalan tasavallan kulttuuriministeriö,
Kalevalan ja karjalaisen kulttuurin informaatiokeskus Juminkeko

Puheenjohtajat: varakulttuuriministeri Antonina Kamirova, Karjalan tasavalta,
neuvotteleva virkamies Olli Saarela, Opetusministeriö, Suomi

Ohjelma

Torstai 27.9.2001

12.00 - 13.00	Lounas
13.00 - 13.20	Työseminaarin avaus Petroskoin seminaarin julistus ja Karjalan tasavallan toimet Petroskoin seminaarin jälkeen Varakulttuuriministeri Antonina Kamirova, Karjalan tasavalta
13.20 - 13.30	Nuorisosektorin toimet Petroskoin seminaarin jälkeen Neuvotteleva virkamies Olli Saarela, Opetusministeriö, Suomi
13.30 - 13.40	Työseminaarin tavoitteet ja työtavat Neuvotteleva virkamies Paula Tuomikoski, Opetusministeriö, Suomi
13.40 - 15.30	Teema 1: Kestävän kehityksen kulttuuri-, luonto- ja nuorisomatkailun edistämisohjelmien kartoitus Seminaariosallistujat esittelevät tuntemiaan kestävän kehityksen kulttuuri-, luonto- ja nuorisomatkailun ohjelmia sekä rahoitusmahdollisuuksia.
15.30 - 16.00	Kahvitauko
16.00 - 18.00	Teema 2: Kestävä kehitys ja kulttuuri-, luonto- ja nuorisomatkailu Suomessa ja Karjalassa -koulutus matkailuyrittäjyyden edistäjänä Seminaariosallistujat esittelevät tuntemiaan kestävän kehityksen kulttuuri-, luonto- ja nuorisomatkailun koulutusmahdollisuuksia.
19.00 - 21.00	Kalevalan ja karjalaisen kulttuurin informaatiokeskus Juminkeon esittely ja illallinen

Perjantai 28.9.2001

09.00 - 11.00	Teema 3: Kestävän kehityksen kulttuuri-, luonto- ja nuorisomatkailusektorin yrittäjäkoulutuksen prosessointi
09.00 - 9.30	Miten organisoisin kestävän kehityksen kulttuurimatkailua edistävän koulutusyhteistyön Maaherra Eino Siuruainen, Oulun lääni
09.30 - 10.00	Raportöörin kommentit maaherra Eino Siuruaisen esityksestä sekä maaherran vastauskommentit
10.00 - 11.00	Yhteiskeskustelu
11.00 - 11.30	Kahvitauko
11.30 - 12.30	Teema 4: Kulttuuriministeriöiden internet-sivujen kehittäminen kestävän kehityksen kulttuuri-, luonto- ja nuorisomatkailun edistämiseksi
11.30 - 11.50	Kulttuurimatkailun edistäminen internetin avulla Karjalan tasavallassa, johtaja Elena Sologub, Kulttuurialoitteiden keskus
11.50 - 12.10	Suomen opetusministeriöiden ja Karjalan tasavallan kulttuuriministeriön internet-sivujen esittely, Korkeakouluharjoittelija Dimitri Petrov, Suomen opetusministeriö
12.10 - 12.30	Keskustelu sivujen kehittämisestä, alustajana toimitusjohtaja Natalia Erchova, Media Comnatel oy
12.30 - 13.45	Lounas
13.45 - 15.00	Raportöörin esitykset kestävän kehityksen kulttuuri-, luonto- ja nuorisomatkailusektorin yrittäjäkoulutusratkaisuksi
15.00 - 16.00	Keskustelu esitetyistä koulutusratkaisuksista
16.00	Puheenjohtajat varakulttuuriministeri Antonina Kamirova ja neuvotteleva virkamies Olli Saarela päättävät seminaarin ja toteavat jatkotoimenpiteet Päätöskahvi

Kuhmon seminaarin päätöslauselma

Kuhmon seminaari 27.-28.9.2001

Kulttuurimatkailu ja kestävä kehitys

Seminaarin ehdotus kestävän kehityksen kulttuuri-, luonto- ja nuorisomatkailuyrittäjyyden edistämistä koskeviksi toimenpiteiksi

Suomen opetusministeriön ja Karjalan tasavallan kulttuuri-, opetus- ja nuorisoasiainministeriön sekä turismi- ja urheilusaiain valtionkomitean yhteistyönä järjestettiin Petroskoissa toukokuussa 2000 kestävän kehityksen kulttuurimatkailuyhteistyötä käsittelevä lähialueyhteistyöseminaari, johon osallistui Suomesta 74 ja Karjalan tasavallasta 100 henkilöä. Seminaari julkaisi yhteisen julkilausuman, joka on julkaistu suomeksi (Kestävän kehityksen periaatteet Suomen ja Karjalan tasavallan välisessä kulttuurimatkailussa), englanniksi (Principles of Sustainable Development in Cultural Tourism between Finland and the Republic of Karelia) ja venäjäksi
 Î ð è í ö è ù ó ñ ò í é ÷ è â î â ð à ç â è ò è ý è ó è ü ò ð í â î ò ó ð è ç à â Ô è í è ý í à è è è ð à ñ í ó á è è è è È à ð à è è ý

<http://www.minedu.fi/opm/hankkeet/sisu/kulttuurimatkailu/karjala/petroz.html>

Yhteistyötä jatkettiin Kuhmossa 27.-28.9.2001 järjestetyssä asiantuntijaseminaarissa, jonka tehtävänä oli etsiä ratkaisumallia kestävän kehityksen kulttuuri-, luonto- ja nuorisomatkailuyrittäjyyden edistä-

miseksi. Asiantuntijaseminaariin osallistui 26 edustajaa Suomesta ja 29 Karjalan tasavallasta.

Seminaarissa perehdyttiin kestävän kehityksen matkailua edistäviin ohjelmiin sekä sitä tukevaan koulutustarjontaan ja hankkeisiin. Seminaarin alustusten tarjoamien aineiden pohjalta Suomesta ja Karjalan tasavallasta nimetyt kuusi kulttuuri-, luonto- ja nuorisomatkailun asiantuntijaa laativat ehdotuksen yrittäjyyttä edistäviksi toimenpiteiksi. Ehdotusta käsiteltiin seminaarissa, joka päättyi suosittamaan seuraavia toimenpiteitä:

Seminaari totesi, että Petroskoin seminaarin jälkeen kestävän kehityksen periaate on tullut Suomen ja Karjalan tasavallan matkailun kehittämistyössä enenevässä määrin tunnetuksi. Nyt on aika siirtyä kehittämään konkreettisia kestävän kehityksen periaatteen ehdoilla toteutettavia kulttuuri-, luonto- ja nuorisomatkailuhankkeita.

Kulttuuri- ja luontomatkailun tulee tukea paikallista kulttuuria ja kulttuuri- ja luontokohteiden säilyttämistä sekä paikallisen väestön elintason nousua. Kulttuuri-, opetus-, nuoriso- ja luontoasioista vastaavien viranomaisten tulee toimia yhteistyössä hankkeiden aikaansaamiseksi. Samalla on toimittava niin, että paikallisväestö ymmärtää alueensa kulttuuri- ja luonnonperinnön arvon ja sen matkailulliset hyödyntämismahdollisuudet.

Uusia mahdollisuuksia kestävän kehityksen periaatetta toteuttavalle kulttuuri-, nuoriso- ja luontomatkailulle tarjoavat vuosille 2002-2006 Interreg III -ohjelmakausi ja käynnistynyt uusi Tacis -ohjelmakausi. Euregio Karelia yhdistää näiden ohjelmien tavoitteet Suomen ja Karjalan tasavallan alueilla.

Seminaari kehottaa Suomen ja Karjalan tasavallan kulttuuri-, nuoriso- ja ympäristö- ja matkailualan toimijoita yhdistämään voimansa ja kehittämään projekteja, jotka voivat saada rahoitustukea näistä ohjelmista sekä muista vastaavista ohjelmista.

Seminaarin mielestä tärkein keino kestävän kehityksen periaatetta noudattavan kulttuuri-, luonto- ja nuorisomatkailun edistämiseksi on koulutus. Koulutus tulee organisoida siten, että sen avulla voidaan auttaa kulttuuri- ja matkailuyritysten paikallista kehittämistä. Koulutus tulee voida räätälöidä matkailuyritysten tai matkailuhankeideoiden kehittämistarpeita silmällä pitäen. Myös paikallista väestöä tulee kouluttaa tarjoamaan paikallisia tuotteita ja palveluita matkailijoille.

Kulttuuri-, nuoriso- ja luontomatkailun yritys-toiminnan kehittämiseksi on välttämätöntä, että valtiovalta ja paikallistason toimijat osallistuvat kehittämistyöhön siten, että hankkeelle voidaan saada kansainvälistä rahoitusta.

On valmisteltava suuri Tacis-hanke Karjalan tasavallan matkailuasiantuntijoiden ja -yrittäjien kouluttamiseksi ja lisäksi toteutettava vuoden mittainen koulutus kulttuuri-, nuoriso- ja luontoalan matkailujohtajille, sekä englannin kielikursseja ja seminaarisarjoja, jotka käsittelevät mm. luonnon ja kulttuurin tuntemusta, matkailulainsäädäntöä ja -taloutta, turvallisuuskysymyksiä. Mainittu suuri Tacis-koulutushanke voidaan toteuttaa joko osana Luoteis-Venäjän matkailun kehittämisen Tacis-projektia tai omina kokonaisuuksinaan.

Olisi tuotettava julkaisuja, joka esittelee suomalaisen ja karjalaisen osapuolen käytännön kokemuksia kulttuuri- ja matkailutoiminnan toteuttamisesta ja toimintamalleista.

Seminaari toteaa vielä, että näiden ja muiden kestävän kehityksen periaatteita toteuttavien hankkeiden toteuttamiseen on mahdollista hakea rahoitusta myös Tacis Cross-border small project - ja mikro

-ohjelmista, joiden haluaika päättyy 18.12.2001.

Suomen ja Karjalan tasavallan ministeriöiden ja muiden organisaatioiden yhteistyötä kestävän kehityksen matkailua tukevan internet-sivuston ylläpitämiseksi on välttämätöntä jatkaa. Sivuilla tulee esitellä kestävän kehityksen matkailuhankeideoita, jotta mahdolliset partnerit Suomesta ja Karjalan tasavallasta voisivat löytää toisensa ja kehittää yhteisiä hankkeita. (www.minedu.fi/opm/hankkeet/sisu/kulttuurimatkailu_karjala.html)

Seminaari suosittaa kulttuuri-, luonto- ja nuorisomatkailun kehittämistä Suomen ja Karjalan tasavallan välillä reittiperusteisesti. Reittien varrella oleva matkailupotentiaali on kartoitettava ja löydettävä palveluiden tuottamiseen sitoutuvat yrittäjät, joille räätälöidään yksilöllinen koulutus.

Osapuolet päättivät kääntyä maidensa ulkoasiainhallintojen puoleen toivomuksella, että kulttuuri-, nuoriso- ja luontomatkailijoiden viisumikuluja huomattavasti alennettaisiin tai otettaisiin käyttöön ns. matkailukortti.

Seminaari piti tärkeänä, että Koshkoma-Lietmajärvi rataosuuden valmistuttua pikaisesti selvitetään mahdollisuus avata rataosuus Kostamuksesta Murmanskin radalle ja edelleen Arkangeliin myös henkilöliikenteelle.

Seminaari piti tärkeinä kehittämiskohteina seuraavia koulutus- ja matkailuhankkeita:

- Tacis-projekti Luoteis-Venäjän rajaseutumatkailun kehittämiseksi tarjoaa sateenvarjon, jonka alle on mahdollista kerätä pieniä koulutushankkeita
- Karjalan tasavallan kansallispuistojen kehittämissuunnitelman (ENVRUS 9704 Tacis) kokemuksia tulee hyödyntää turismiprojekteissa
- Karjalan kalliopiirroksiin tutustuttava nuorisomatkaileuhanke
- Nuorison laivaretkiprojekti Äänisellä
- Laatokan helmi - nuorten perheiden lomamatkaileuprojekti
- Virtuaalinen oppimisympäristö Euregio Karelian alueella
- Kulttuurimatkaileun kehittäminen Aunuksessa
- Luonto- ja kulttuurimatkaileuyhteistyö tulevan Kalevalan kansallispuiston (Karjala tasavalta) ja Kalevalapuiston suojelualueen (Suomi) välillä
- Vuokkiniemen kyläkouluprojekti
- Varespellon kansatieteellisen kyläkokonaisuuden toteuttaminen Vodlajärven kansallispuistossa
- Nuorten kansainvälisen ekologisen metsämatkaileuhankeen jatkaminen
- Kansainvälisen avartti-toiminnan edistäminen Karjalan tasavallassa
- Vienan meren maitovalaiden katselun mahdollistava matkaileuhanke, joka toteutetaan kestävän kehityksen periaatteella
- Sortavalan ja Laatokan alueen luonto- ja kulttuurimatkaileun kehittäminen
- Matkaileun kehittäminen Oulun läänin ja Karjalan tasavallan pohjoisten alueiden välillä (Koordinaatiohanke, Koillismaan kehittämisskeskus - Oulun yliopisto)
- Kestävän kehityksen kylä- ja kulttuurimatkaileun kehittämisshanke (Oulun yliopisto - Koulutus- ja tutkimuspalvelut)
- Juminkeko-säätiön ja Arhippa Perttusen säätiön Vienan runokyllien kulttuurimatkaileun kehittämiseksi toteuttamat hankkeet
- Kolmikantayhteistyön edistäminen matkaileualan oppilaitosten välillä muiden EU-maiden kanssa
- Luonto- ja kulttuuriturismialan koulutusprojekti "Çiëïðîá êiëüöi Çaiíáæüý" Karhumäen alueella Karjalan tasavallassa (Kishi)
- Koulutusprojektit:
 1. Kulttuuriperintökohteiden suojelu kulttuurimatkaileua kehitettäessä
 2. Kulttuurimatkaileukohteiden arvoon ja merkitykseen perehtyminen
- Karjalan autioituneiden kylien entisten asukkaiden juhla

Seminaari esitti toivomuksen, että näillä internet-sivuilla julkaistaisiin tietoja myös sellaisista kulttuuri- ja luontomatkaileuhankeista Suomessa ja Karjalan tasavallassa, jotka eivät olleet seminaarin osanottajien tiedossa.

Kuhmossa 28.9.2001

Seminaarin puheenjohtajat

neuvotteleva virkamies Olli Saarela
Opetusministeriö, Suomi

varaministeri Antonina Kamirova
Karjalan tasavallan kulttuuriministeriö

varaministeri Jelena Antoshko
Karjalan tasavallan opetus- ja nuorisoministeriö

Suomen ja Karjalan tasavallan kulttuuri-, luonto- ja nuorisomatkailun yhteistyöhankkeiden kehittämisseminaari 7.2.2002

Paikka: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, juhlasali, Hallituskatu 1, Helsinki

Järjestäjä: Opetusministeriö

Puheenjohtaja: Neuvotteleva virkamies Paula Tuomikoski, opetusministeriö

Ohjelma

08.30 - 09.00	ilmoittautuminen ja aamukahvi
09.00 - 09.05	tervetulotoivotus pääsihteeri Jussi Nuorteva, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura
09.05 - 09.15	seminaarin avaus kulttuuriministeri Suvi Lindén
09.15 - 09.30	Karjalan tasavallan edustajien tervehdys varakulttuuriministeri Antonina Kamirova, Karjalan tasavallan kulttuuriministeriö varaopetusministeri Elena Antoshko, Karjalan tasavallan opetusministeriö
09.30 - 09.50	Suomen ja Karjalan kulttuurimatkailuyhteistyö, painopisteet ja toimet tähän mennessä neuvotteleva virkamies Paula Tuomikoski, opetusministeriö
09.50 - 10.15	Karjala-Interreg ohjelma, matkailun edistäminen ja hyvien hankkeiden valintakriteerit ammattikasvatustarkastaja Tauno Puolakka, Oulun lääninhallitus Maakunnan liittojen painopisteet Karjala-Interreg III A-ohjelman matkailun kehittämisessä
10.15 - 10.30	projektisuunnittelija Marko Ruokangas, Pohjois-Pohjanmaan maakuntaliitto
10.30 - 10.45	aluekehityspäällikkö Sisko Kaarto, Pohjois-Karjalan maakuntaliitto
10.45 - 11.00	projektijohtaja Paavo Keränen, Kainuun maakuntaliitto
11.00 - 12.30	Lounas Karjala-Interreg ohjelman matkailuhankkeiden esittelyt
12.30 - 12.40	Kalevala 2000-luvulle -hanke, Juminkeko säätiön puheenjohtaja Markku Nieminen, Kalevalan ja karjalaisen kulttuurin informaatiokeskus Juminkeko
12.40 - 13.00	keskustelu ja kommentointi
13.00 - 13.10	Avartti-nuorten kansainvälinen toimintaohjelma ylitarkastaja Mikko Varesmaa, opetusministeriö
13.10 - 13.30	keskustelu ja kommentointi

13.30 - 13.40	Paluu lähteille: Luonto-opastusta perinteitä vaalien -hanke erikoissuunnittelija Riitta Nykänen, Metsähallitus, Pohjanmaa-Kainuun luontopalvelut
13.40 - 14.00	keskustelu ja kommentointi
14.00 - 14.30	kahvi
14.30 - 14.40	Teatteriyhteistyöprojekti ohjaaja Ilkka Laasonen, Kajaanin kaupunginteatteri
14.40 - 15.00	keskustelu ja kommentointi
15.00 - 15.10	Nuorisomatkaileluhanke Äänisten kalliopirroksille kulttuurisihteeri Kimmo Aaltonen, opetusministeriö
15.10 - 15.30	keskustelu ja kommentointi
15.30 - 15.45	seminaarin päätös ja jatkotoimenpiteiden toteaminen puheenjohtaja, neuvotteleva virkamies Paula Tuomikoski, opetusministeriö

Kestävän kehityksen kulttuuri-, luonto- ja nuorisomatkailuyhteistyö Suomen ja Karjalan tasavallan välillä

Hankkeistusseminaari - jatko Petroskoin v. 2000, Kuhmon v. 2001 ja Helsingin v. 2002 seminaarityöskentelylle

Joensuu 5.-6.6. 2002, Peltola-sali (Peltolankatu 4)

Ohjelma

Keskiviikko 5.6.2002

09:15	Seminaarin avaus, kaupunginjohtaja Juhani Meriläinen, Joensuun kaupunki
09:25	Kestävän kehityksen kulttuuri-, luonto- ja nuorisomatkailun tulevaisuuskuvia, Nuorisoyksikön päällikkö, neuvotteleva virkamies Olli Saarela, opetusministeriö
09:35	Kulttuurimatkailun tulevaisuuskuvia, varakulttuuriministeri Antonina Kamirova, kulttuuriministeriö, Karjalan tasavalta
09:45	Nuorisomatkailun tulevaisuuskuvia, varaopetusministeri Elena Antoshko, opetus- ja nuorisoasiainministeriö, Karjalan tasavalta
09:55	Seminaarin tavoitteet, neuvotteleva virkamies Paula Tuomikoski, opetusministeriö
10:05	Hanke-ehdotukset ja niiden ryhmittely, kulttuurisihteeri Tarja Mäkinen, opetusministeriö
10:15	Karjala Interreg-ohjelmakausi 2002-2006 ja Suomen ja Karjalan välisen matkailun kehittäminen, aluekehityspäällikkö Marko Ruokangas, Pohjois-Pohjanmaan liitto
10:35	Tacis- ohjelmakausi 2000-2006 ja Suomen ja Karjalan välisen matkailun kehittäminen, konsultti Leena Westman, Joint Opportunity Ltd Oy
10:55	Raja- ja lähialueosaamiskeskusprojekti yhtenä Euregio Karelian kärkihankkeista, projektipäällikkö Kaisa Väyrynen
11:05	Kestävän kehityksen matkailun periaatteet Petroskoin julistuksessa, tutkija Matti Laamanen, Museovirasto
11:20-12:30	Lounas
12:30-13:50	Kylämatkailu
12:30	Varispellon matkailukylä-hanke, varajohtaja Vladimir Tigushkin, Vodlajärven kansallispuisto
12:45	Zaonezhjen kultainen rengas, johtaja Elvira Pavlova, Petrovskin collegen sivutoimipiste ja toiminnanjohtaja Helena Valta, Karjalan Liitto
13:05	Tacis- ja Interreg-asiantuntijoiden kommentoinnit, konsultti Leena Westman ja aluekehityspäällikkö Marko Ruokangas

- 13:25 Lisäkommentaattorit ja yleisökeskustelu:
arkkitehti Kari Niskasaari (Kinnermäen kylämatkailuhanke)
Denis Maksimov, Tacis -projekti raja-aluematkailun kehittämiseksi, Petroskoi
- 13:50-15:15 **Luonnontarkkailumatkailu**
- 13:50 Valaiden tarkkailumatkat Vienanmerellä, FK Rauno Lauhakangas
- 14:00 Tacis- ja Interreg-asiantuntijoiden kommentoinnit, konsultti Leena Westman ja aluekehityspäällikkö Marko Ruokangas
- 14:15 Lisäkommentaattorit ja yleisökeskustelu:
professori Vsevolod Belkovich, Merentutkimus -instituutti, Moskova
toimitusjohtaja Jelena Bagajeva, Lukomorie- matkatoimisto
- 14:35 Lintumatkailu, Natalia Shishkina,
ja toiminnanjohtaja Mika Asikainen, BirdLife Suomi ry
- 14:55 Tacis- ja Interreg-asiantuntijoiden kommentoinnit, konsultti Leena Westman ja aluekehityspäällikkö Marko Ruokangas
- 15:05 Yleisökeskustelua hankkeesta
- 15:15-15:30 Kahvi
- 15:30-17:45 **Nuorisomatkailu**
- 15:30 Avartti - nuorten kansainvälinen toimintaohjelma,
suunnittelija Jukka Ruotsalainen, Avartti/ Nuori Kulttuuri- ohjelma
ja johtaja Alexander Panov, Nuorisomatkailukeskus
ja johtaja Julia Grishina, Lasten tasavalta
- 16:00 Infrastruktuurin rakentaminen Karjalan kalliopiirrosnähtävyyksiin suuntautuvaa nuorisomatkailua varten, pedagogi Svetlana Zhulnikova, Lasten ja nuorten monitoimitalo
johtaja Jani Karjalainen, Hyvärilän nuorisokeskus
- 16:20 Ekologinen nuorisomatkailu Karjalan tasavallan alueella, pedagogi Marina Utitsyna, Tasavallan lasten ekologis-biologinen keskusjohtaja Jani Karjalainen, Hyvärilän nuorisokeskus
- 16:40 Kulttuuris-kansantieteellinen nuorison tutkimusmatka Äänisjärvellä
johtaja Olga Murzina, Karjalan tasavallan sosiaalinen nuorisokeskus ja
johtaja Jani Karjalainen, Hyvärilän nuorisokeskus
- 17:00 Tacis- ja Interreg-asiantuntijoiden kommentoinnit, konsultti Leena Westman ja aluekehityspäällikkö Marko Ruokangas
- 17:20 Lisäkommentaattorit ja yleisökeskustelu hankkeista:
projektsihtööri Tiina Ojala ja projektikoordinaattori Kalevi Hokkila (Uusi yhteys -hanke)
osastonjohtaja Natalia Volkova, Karjalan tasavallan opetus- ja nuorisoasiainministeriö
(Nuorten käsityöpajat-hanke) ja projektipäällikkö Leena Sopenen, Mannerheimin Lastensuojeluliiton Pohjois-Karjalan piiri (Strada työpajatoiminta-projekti)
johtaja Julia Grishina, (Nuorten itsekasvatusohjelma "Lasten tasavalta"-hanke)
asiantuntija Anna Koski, Karjalan tasavallan sosiaali- ja nuorisokeskus
("Valitsemme elämän"-hanke) ja toiminnanjohtaja Pauli Parviainen, Nuortenpalvelu ry
varajohtaja Valentina Markova , Karjalan tasavallan kulttuuriministeriön historiallisten ja kulttuurimuistomerkkien suojelun ja käytön valtionkeskus (Jalan kohti menneisyyttä-hanke) ja markkinointipäällikkö Mirja Borgström, (Suomen Tammi-projekti/Koulun ja kulttuurin yhteistyö-hanke)
- 20:00 Iltapalabuffet, Kulttuuri- ja matkailukeskus Carelicum

Torstai 6.6

09:00-10:20

Sotahistoriaan liittyvä matkailu

09:00

Suomalaisia kiinnostavat sotahistorialliset matkailukohteet Karjalan tasavallassa ja niiden kehittäminen, puheenjohtaja Ari Raunio, Suomen sotahistoriallinen seura

09:10

Sotahistoriallisten matkailukohteiden kehittäminen Karjalan tasavallan näkökulmasta, varajohtaja Valentina Markova, Karjalan tasavallan kulttuuriministeriön historiallisten ja kulttuurimuistomerkkien suojelun ja käytön valtionkeskus

09:20

professori Juri Kilin, Petroskoin yliopisto

Lisäkommentaattorit:

09:30

utkija Anu Haapala, Miehikkälän kunta (Salpalinja-hanke)

09:40

Tacis- ja Interreg-asiantuntijoiden kommentoinnit, konsultti Leena Westman ja ammattikasvatustarkastaja Tauno Puolakka, Oulun lääninhallitus

10:00

Yleisökeskustelua hankkeesta

10:20-12:00

Kalliopiiirrosmatkailu

10:20

Karjalan kalliopiiirroksille suuntautuvan matkailun kehittäminen:
Äänisen kalliopiiirrosalue: Aleksandr Zhulnikov
Uikujoen kalliopiiirrosalue: Vera Krotova
johtaja Leena Lehtinen, Kierikki-keskus
Kalliopiiirrosten suojelu: vanhempi tutkija Nadezhda Lobanova, Kielen, kirjallisuuden ja historian instituutti/arkeologian osasto

11:00

Tacis- ja Interreg-asiantuntijoiden kommentoinnit, konsultti Leena Westman ja ammattikasvatustarkastaja Tauno Puolakka

11:20

Lisäkommentaattorit:
arkeologi Eeva-Riitta Majoinen, Pohjois-Karjalan museo (Polkuja esihistoriaan-hanke)
tutkija Pirjo Uino, Museovirasto

11:50

Yleisökeskustelua hankkeesta

12:00 - 13:00

Lounas

13:00-14:30

Kulttuuri- ja luontomatkailun tiedottaminen, markkinointi ja koulutus

13:00

Kulttuurin ja kulttuuriperinteen markkinointi -hanke,
kuraattori Raija Partanen, Jyväskylän taidemuseo ja
johtaja Elena Sologub, Kulttuurialoitteiden keskus

13:20

Tacis- ja Interreg-asiantuntijoiden kommentoinnit, konsultti Leena Westman ja ammattikasvatustarkastaja Tauno Puolakka

13:40

Lisäkommentaattorit ja yleisökeskustelu:
lehtori Seppo Suutari, Savonlinnan Ammatti-Instituutti
(Puistohenkilökunnan ja matkailuyrittäjien koulutusohjelma)
suunnittelija Effe Gottfried, Oulun yliopisto
(Karjalaan Pohjoinen Reitti - Rajat ylittävän matkailun edistäminen koulutusta lisäämällä.)
rehtori Pekka Huttu-Hiltunen, Kuhmon musiikkiopisto
(Kuhmo soi - kaunein kylä kutsuu -hanke)

14:15

Seminaarin päätössanat: ylitarkastaja Merja Niemi, opetusministeriö

14:30

Seminaarin päätös

Toimenpide-esitys

Suomen KEKE-tiimin esitys 18.6.2002,
johon on 5.9.2002 täydennetty
Karjalan tasavallasta saadut esitykset

Esitys Suomen ja Karjalan tasavallan välisen kestävän
kehityksen kulttuuri-, luonto- ja nuorisomatkailun
hankkeistustyön jatkamiseksi Joensuun hankkeistus-
seminaarin 5.-6.6.2002 pohjalta

Päätoimenpide-esitys

Suomi ja Karjalan tasavalta nimeävät yhdessä kesän 2002 aikana niiden hankkeiden toimijat, joita ryhdytään edelleen kehittämään. Syyskaudella 2002 hankesuunnittelua jatketaan maiden välillä sähköpostitse. Riittävän valmiustilan ilmaannuttua järjestetään hankeosapuolten ja Tacis- ja Interreg-asiantuntijoiden ja hallinnon asiantuntijoiden hankekohdattaiset kehittämistapaamiset.

Suomen ja Karjalan tasavallan kulttuurihallintojen välinen KEKE-yhteistyö tarjoaa esimerkin Interregin ja Taciksen yhteensovittamiseen tähtäävästä hankkeistuksesta. Työskentelymetodin julkistamiseksi prosessista laaditaan julkaisu suomeksi, englanniksi ja venäjäksi.

Ehdotettujen 5 hankkeen kehittämiseksi tarvittavat toimet:

1) Valasmatkailuhanke

Tarvittavat toimenpiteet Suomen puolella:

- työryhmä näkee tarpeellisena hankkeen, jolla selvitetään edellytykset valasmatkailulle kestävän kehityksen näkökulmasta

- selvitetään ovatko hankkeen päätoimijat Rauno Lauhakangas ja Markku Kaukoranta edelleen valmiita kehittämään hanketta. 20.6. Kaukoranta on ilmoittanut olevansa valmis kehittämään hanketta ja ehdottanut Rauno Lauhakangasta yhteistyökumppaniksi
- suomalainen toimija on yhteydessä Karjalan tasavallan toimijaan sähköpostitse hankekehittelyn edistämiseksi
- hankkeesta vastaavat selvittelevät tarkemmin Tacis-hanketta, joka tarjoaisi ratkaisua tilanteeseen eri intressiryhmien välillä

Tarvittavat toimenpiteet Karjalan tasavallan puolella:

- Belomorskin paikallishallinnon varapäämies sosiaalikysymyksissä Anna Kirova ja Belomorskin kotiseutumuseon edustaja Vera Krotova tutkivat mahdollisuutta kehittää uusi matkailureitti Belomorskin alueella
- Anna Kirova ja Vera Krotova selvittävät myös missä määrin paikallishallinto tulee osallistumaan hankkeeseen
- Jelena Sologub Karjalan tasavallan kulttuurialoitteiden instituutista ja Vsevolod Belkovich Shirshovin mukaan nimetystä merentutkimusinstituutista Moskovasta valmistelevat aloitteita hankkeen kehittämiseksi

2) Nuorisotyöpajat matkailun osana

- ajatuksena hankkeessa on tukea nuorten sosiaalista ja ammatillista kehitystä viemällä suomalaisen työpajatoiminnan kokemusta Karjalan tasavaltaan ja myymällä tuotteita matkailun yhteydessä ja kouluttamalla avustajia ja oppaita.
- ajatuksena on myös toteuttaa pilottihanke yhdessä Aunuksen lintumatkailun kanssa. Yhden työpajoista voisi sijoittaa lintumatkailureitille

Tarvittavat toimenpiteet Suomen puolella:

- selvitetään Nuorten Palvelun Pauli Parviaisen ja Henri Alhon halukkuus osallistua hankkeeseen suomalaisina toimijoina. Henri Alho on 20.6 viestittänyt Strada-hankkeen toimijoiden ja Nuorten Palvelun Pauli Parviaisen olevan kiinnostuneita hankkeesta, mikäli siihen saadaan riittävät voimavarat
- suomalainen toimija on yhteydessä Karjalan tasavallan toimijaan sähköpostitse hankekehittelyn edistämiseksi
- harkitaan koulutuksen alat ja kohderyhmät
- selvitetään mitä muita matkailuhankkeita nuorisotyöpajojen kehittäminen voisi tukea

Tarvittavat toimenpiteet

Karjalan tasavallan puolella:

- hankkeen koordinaattoreina toimivat Natalia Volkova Karjalan tasavallan opetus- ja nuorisoasioiden ministeriöstä ja Galina Dudkina Karjalan kansantaiteenkeskuksesta
- yhdessä suomalaisten toimijoiden kanssa valmistellaan nuorisopajojen opetusohjelma ja otetaan selvää hankkeen rahoituslähteistä

3) Arkeologia- & kulttuurireittihanke

Tarvittavat toimenpiteet Suomen puolella:

- selvitetään arkeologiset ja kulttuurilliset tutustumiskohteet ja käynnistetään suomalaisten yhteistyösapuolten kartoitus
- Kierikki-keskus ilmoitti 20.6. halunsa toimia hankkeessa päätoimijana

Tarvittavat toimenpiteet

Karjalan tasavallan puolella:

- hankkeen kehittäjiksi ovat ilmoittautuneet Karjalan kulttuurialoitteiden instituutti, Karjalan kotiseutumuseo, Belomorskin kalliopiirosmuseo, Belomorskin kulttuurihallinto ja Belomorskin kotiseutumuseo
- Karjalan puolelta todetaan, että toimijoiden tulisi tarkasti määrittää kiinnostuksen kohteet ja jokaisen hankkeeseen osallistujan vastuualue

- Kulttuurialoitteiden keskus on kiinnostunut uusien matkailureittien kehittämisestä
- Karjalan kotiseutumuseolla on kulttuurikoulutustoimintaa

4) Aunuksen lintumatkailuhanke

Tarvittavat toimenpiteet Suomen puolella:

- selvitetään toimijat, mm. Suomen BirdLife ry:n kiinnostus
- selvitetään Liminganlahden lintumatkailuyrittäjän kiinnostus toimia konsulttina ja näkemys siitä, onko lintumatkailulla edellytyksiä tarjota työtä ja toimeentuloa Aunuksessa
- suomalainen toimija on yhteydessä Karjalan tasavallan toimijaan sähköpostitse hankekehittelyn edistämiseksi
- etsitään lisää toimijoita hankkeeseen

Tarvittavat toimenpiteet

Karjalan tasavallan puolella:

- esitetään, että hankkeesta kiinnostuneet toimijat selvitetään tarkasti, jotta voitaisiin laatia hakemus rahoittajille
- Natalia Shishkina Aunuksen aluehallinnosta kehittää hanketta eteenpäin ja laatii hakemuksen yhdessä suomalaisen toimijan kanssa

5) Sotahistoriallinen matkailuhanke

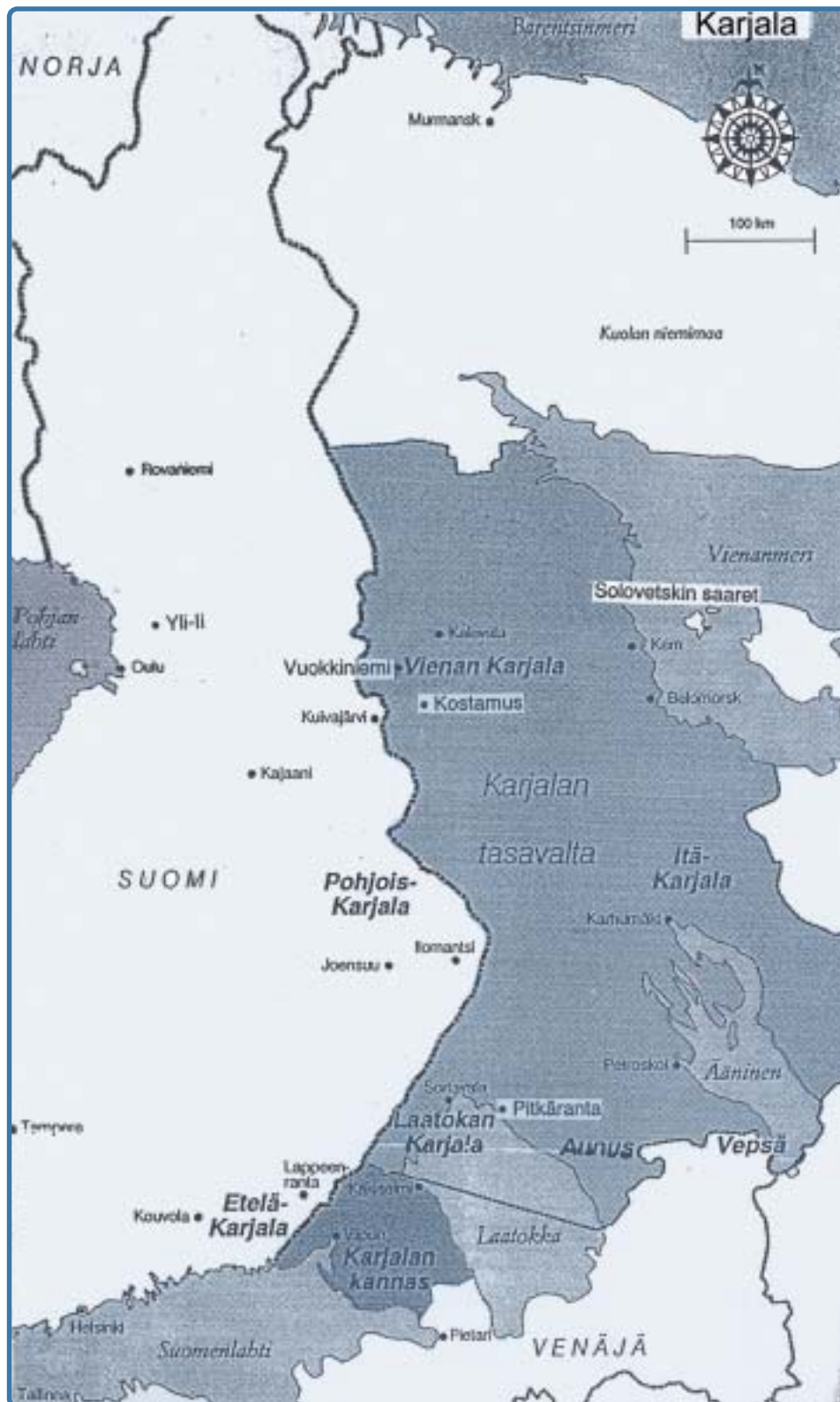
Tarvittavat toimenpiteet Suomen puolella:

- Suomen sotahistoriallinen seura ilmoitti 20.6. olevansa kiinnostunut edistämään hanketta. Seura esittää lisätoimijoiden mukaanottamista
- suomalainen toimija on yhteydessä Karjalan tasavallan toimijaan sähköpostitse hankekehittelyn edistämiseksi
- etsitään lisää toimijoita hankkeeseen

Tarvittavat toimenpiteet

Karjalan tasavallan puolella:

- hanketta kehittävät Valtion muistomerkkien suojelukeskuksen edustaja Vladimir Dybin yhdessä Juri Killinin ja muiden sotahistorian tutkijoiden kanssa
- venäläisten toimijoiden mielestä on tärkeää käyttää tehokkaammin hyödyksi olemassaolevia tietokantoja ja kartoja matkailutoiminnassa ja levittää tietoa kyseessä olevien materiaalien käytöstä

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

ISBN 952-442-516-5